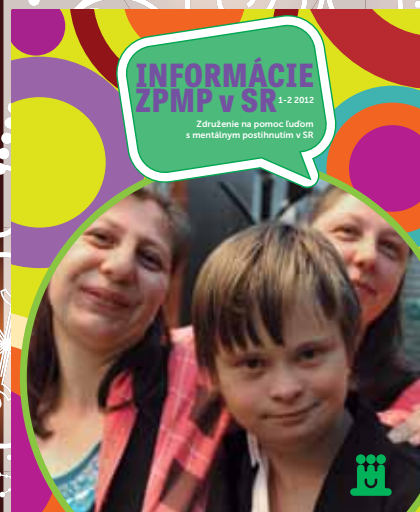

INFORMÁCIE ZPMP v SR

5-6 / 2012

Združenie na pomoc ľuďom
s mentálnym postihnutím v SR

Chýba Vám niektoré číslo časopisu
Informácie alebo To sme my?
Radi vám ho pošleme dobierkou.
Stačí, ak nám napíšete e-mail na:
zpmpvsr@zpmpvsr.sk.
Alebo nám zavoláte: 02/6381 4968.

ZPMP v SR
Heydukova 25
811 08 Bratislava
tel.: 02/6381 4968
e-mail: zpmpvsr@zpmpvsr.sk
www.zpmpvsr.sk

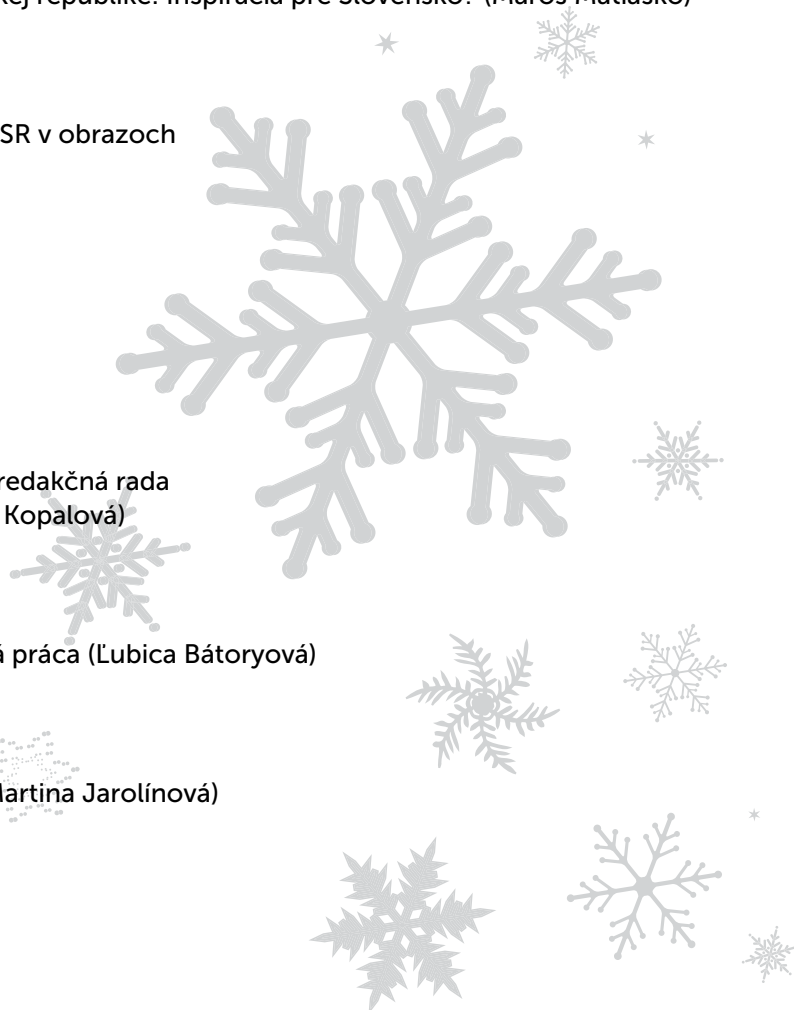

Foto na 1. strane obálky: Zdeněk Němec – k článku
Predstavuje sa integrované centrum Slunečnice zo Zlína.

ĎAKUJEME SPOLUPRACOVNÍKOM A PARTNEROM NAŠICH PROJEKTOV					

Informácie ZPMP v SR 5-6/2012 • Občasník • Vydalo: ZPMP v SR • Heydukova 25 • 811 08 Bratislava • IČO 00683191 • tel: 02/6381 4968, e-mail: zmpvsvr@zmpvsvr.sk
Dátum vydania: 20. 12. 2012 • Ročník vydania: 19 • Redakčné spracovali: PhDr. Iveta Mišová • Mgr. Adriena Pekárová • Mgr. Martina Jarolínová • Mgr. Miroslava Vávrová
Redakčná rada: Elena Kopalová • PhDr. Iveta Mišová • Mgr. Magda Papánková • Mgr. Adriena Pekárová • Mgr. Ľubica Vyberalová
Grafická úprava: Zuzana Chmelová • Tlač: POLYGRAFICKÉ CENTRUM, www.polygrafcentrum.sk
Akékoľvek rozmnožovanie textu a fotografií len s výhradným a predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
Vychádza s finančnou podporou MPSVaR SR.
Objednávky zasielajte na adresu: ZPMP v SR • Heydukova 25 • 811 08 Bratislava
Registrované MK SR č. EV 629/08. Podávanie novinových zásielok povolené RP Bratislava č. j. 1591/96 – P zo dňa 10. 4. 1996.
Cena ročného predplatného je 10,- €. ISSN 1335-8197

1	Obsah
2	Úvodník Ďalší koniec roka (Patrícia Garajová)
3-10	Regióny • 30 rokov u „Matulayovcov“ (Edita Kruzslíková) • Profesor Matulay bez bieleho pláštá (Magdaléna Papánková) • Pracovná terapia – príklad dobrej praxe (Dušan Barbušín) • Úspech Sopky v Mladej Boleslavi (Andrea Podhorská) • Predstavuje sa Integrované centrum Slunečnice zo Zlína (Sylvie Osičková)
11-14	Zmeny • Budúcnosť (Iveta Mišová) • Reforma opatrovníctva v Českej republike: Inšpirácia pre Slovensko? (Maroš Matiaško)
15-22	Farby života • Rok 2012: Aktivity RC ZPMP v SR v obrazoch • Výtvarný salón ZPMP 2012
23-28	Radíme • Zvyšovanie dôchodku 2013 • Poradňa (Zuzana Stavrovská)
29-31	Vianoce • Vianočné čítanie – odporúča redakčná rada • Vianoce môjho detstva (Elena Kopalová)
32-34	Terapie • Pes – špecialista a dobrovoľná práca (Ľubica Bátoryová)
35	Letom svetom • Život s postihnutím v Afrike (Martina Jarolínová)
36	Podakovanie
36	Objednávka

Ďalší koniec roka?

Koniec roka, advent, to by malo byť o spomalení, o stíšení sa a pokojnom rozjímaní o celom roku, ktorý máme takmer za sebou. A realita? Úplne naopak. A je mi to ľúto, lebo potom sa stane, že nám uniknú omnoho podstatnejšie veci. Keď som si začala predstavovať minulé Vianoce, opäť som si spomenula na jeden ozaj výnimočný darček. Dostala som ho od priateľky. Bol to list. Vlastne taká krásna múdrosť aj s malým srdiečkom na konci.

Príbeh napísaný na papieri. Dlho som ho opatrovala na pracovnom stole, občas si ho opäť prečítala... A pri rôznych situáciách som si naň počas roka viackrát spomenula... Ak dovoľíte, rada sa s tým príbehom teraz podelím aj s vami.

Muž chodieval po vodu. Každý deň nabral zo studne v dedine vodu do dvoch drevených vedier a potom sa s nimi namáhavo vracal úzkou cestičkou do svojej chatrče. Vedrá boli veľké drevené, jedno bolo novšie, druhé bolo staršie a cez prasklinu kvapkala voda. Vždy, keď muž doniesol vodu domov, v tom poškodenom ostala vody iba polovica. Chodil takto deň čo deň, celý rok. Pekné vedro sa pyšne usmievalo na celý svet a bolo hrdé, že muž sa môže naňho spoľahnúť. Nikdy nestratilo ani kvapku z vody, čo muž nabral zo studne. Prasknuté vedro sa veľmi trápilo, že nedokáže udržať celú vodu a kým príde domov, je polovica tejto vzácnej tekutiny preč. Raz sa odhodlalo a priznalo sa so svojím trápením mužovi. Prepáč, zle ti slúžim, som prasknuté, nedokážem udržať vodu, vždy mi polovica vytečie, mrzí ma to. Muž povedal: Viem o tom. Preto si ťa dávam vždy na ľavú stranu. Všimlo si si, aké pekné kvietky na tej strane cestičky vyrástli? Vždy keď ideme domov tak ich pokropíš, dáš im napiť a oni ma za to obdarúvajú sviežou vôňou a svojou pestrou krásou. Cesta s vedrami je o to ľahšia a príjemnejšia. A je to aj vďaka tebe. Tak už sa netráp.

Pokojný koniec roka želám všetkým čitateľom.
Patrícia

30 rokov u „Matulayovcov“

„... sila lásky dokáže viac, ako si vôbec vieme predstaviť.“ prof. Karol Matulay

Jubileá sú vhodnou príležitosťou na to, aby sa stretli priatelia, ktorí spolu niečo zažili a vytvorili, priatelia, ktorých spájajú spoločné zážitky a spomienky. A to bola aj nosná myšlienka Slávnostnej akadémie pri príležitosti 30. výročia založenia Domova sociálnych služieb prof. Karola Matulaya, ktorá sa konala 10. novembra 2012 v Bratislave, v Dome kultúry Dúbravka. Stretli sa tu klienti, rodičia, priatelia nášho zariadenia, bývalí aj súčasní zamestnanci, zástupcovia zriaďovateľa – Bratislavského samostatného kraja a mestskej časti Dúbravka.

Naše zariadenie svoju tridsiatku oslavuje už celý rok. Začali sme v januári – vyhlásením súťaže o najoriginálnejšiu fotografiu s logom nášho zariadenia, kde sa tvorivosti a kreativity medze nekládli. Vyhlásenie súťaže bolo plánované a aj sa uskutočnilo na Slávnostnej akadémii v novembri. Vyhrala fotografia klientov a zamestnancov skupiny C. Odmenou boli dva poukazy v hodnote 25 €/1 ks, ktoré využijú na kultúru. Ďalšou vyhlásenou celoročnou súťažou bola výzdoba skupín v našom zariadení na tému *Ako si tu žijeme*. Víťaza vyberú študentky Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského, ktoré u nás vykonávajú odbornú prax. To sa uskutoční teraz v decembri a výhercov čaká sladká odmena – spoločná návšteva cukrárne. Vo februári t. r. sme pokračovali karnevalom, ktorý bol tematicky zameraný na námorníctvo, plavenie sa po mori. Je v tom symbolika – DSS prof. Karola Matulaya je ako loď, ktorá 30 rokov pláva v sociálnych službách, a to za „každého počasia“... Téma námorníctva a plavby sa s nami ťahá celý rok 2012, a to pri všetkých tohtoročných aktivitách: jarná plavba klientov nášho zariadenia po Dunaji do Hainburgu, ktorá sa konala vďaka sponzorskej podpore firmy Sandoz, letná záhradná slávnosť pre klientov, ich rodiny a zamestnancov, kde predpísaným oblečením bolo niečo „námornícke“, jesenná diskotéka na lodi pre zamestnancov nášho zariadenia v jeden piatkový septembrový večer, výzdoba interiéru nášho zariadenia... Za 30 rokov existencie nášho zariadenia sme prešli mnohými zmenami, s cieľom poskytovať sociálne

služby klientom a rodinám čo najadresnejšie a najkvalitnejšie. Vďaka profesionalite, iniciatíve a motivácii zamestnancov nášho zariadenia vzniklo množstvo projektov, ktoré vždy reagovali na potreby klientov a ich rodín.

V roku 1986 vzniklo prvé diagnostické oddelenie, kde sa na základe komplexnej diagnostiky mohla zabezpečiť cielená práca s každým dieťaťom podľa jeho potrieb a možností.

V roku 1991 sme otvorili prvú integrovanú triedu detí predškolského veku v našej republike, kde sme začali overovať podmienky pre začlenenie aj ťažko postihnutých detí do kolektívu zdravých detí. Tento projekt u nás fungoval do roku 2002.

V roku 1994 sme spustili projekt Škola, kde sme sa zameriavali na intenzívnejšiu prípravu klientov do života a na využitie ich pracovných schopností. Od roku 1995 sa venujeme problematike autizmu a v roku 1998 vznikol v našom zariadení nový samostatný úsek autizmu. Doteraz sme konzultačným a poradenským centrom pre klientov s autizmom v ostatných zariadeniach DSS na celom Slovensku. Realizujeme projekty pre rodiny s autistickým dieťaťom. Ich zámerom je pomôcť rodine, súrodencom, ale aj rozšíriť skupinu ľudí, ktorí vedia viac o autizme.

V roku 2002 sme naše ambulantné služby rozšírili na služby s ambulantnou, týždennou a celoročnou sociálnou službou. V zrekonštruovaných priestoroch

býva dvanásť klientov, z toho štyria na týždennom a ôsmi na celoročnom pobyte. Od 1. augusta 2005 funguje v našom zariadení *Regionálne diagnosticko-poradenské centrum pre osoby s autizmom a inými vývinovými poruchami – RCA*, ktorého cieľom je pomáhať rodinám riešiť situácie spojené s výchovou dieťaťa s pervazívnou alebo inou závažnou vývinovou poruchou. Od septembra 2010 sme v súlade so zákonom o sociálnych službách prešli od projektu Škola k individuálnym plánom rozvoja osobnosti (IPRO). Na základe tohto programu sa nášmu klientovi poskytuje služba presne podľa jeho jedinečných potrieb, s cieľom rozvíjať jeho predpoklady a zručnosti. IPRO je program, pri ktorom sa občan so špecifickými potrebami stáva aktívnym účastníkom sociálnych služieb. Od septembra 2011 máme v správe ďalšiu budovu – trojposchodovú vilu, kde sa pripravujú priestory pre 12 klientov na podporované bývanie. Od februára 2012 sme špecializované zariadenie pre klientov s pervazívnou vývinovou poruchou, kde je kapacita 17 miest pre autistov.

Medzi naše aktivity, ktoré sú dôležitou súčasťou našich voľno-časových aktivít, je existencia divadelného kolektívu KAMKO, ktorý v našom zariadení funguje už 13 rokov. V posledných troch rokoch sa z veľkej skupiny klientov, ktorí boli členmi divadelného kolektívu, stáva profesionálnejšia skupina ôsmich klientov, ktorí sa divadlu venujú pravidelne raz týždenne (90-minútové nácviky) a dvakrát do roka absolvujú trojdňové divadelné sústreďenia. Posledná autorská hra Zuzany Fazekašovej, Erika Forgáča a Ivany Kubincovej *Hľadám Ťa Eva* je výzva na zamyslenie sa pre nás všetkých. Je zvládnutá profesionálne – jednak myšlienkou ako aj využitím tieňohry. Celou hrou rezonujú dve dôležité myšlienky – túžba milovať a byť milovaný a túžba po osamostatnení sa. Verím, že myšlienka prof. Karola Matulaya „...sila lásky dokáže viac, ako si vôbec vieme predstaviť“ je pretransformovaná aj do nášho prístupu k ľuďom so špeciálnymi potrebami a do našej práce. Veľkým ocenením pre nás bol mail od hosťa našej slávnostnej akadémie pri príležitosti 30. výročia založenia DSS prof. Karola Matulaya, z ktorého vyberám: *...človek sa pozerá a žasne, čo vidí... koľko skvelých ľudí dokáže urobiť v tichosti, každý deň tak veľa práce, ktorá šíri dobrotu všetkými smermi...* Ďakujeme.

Do ďalších rokov si všetci želáme, aby sme mohli naďalej poskytovať kvalitné a nové formy sociálnych služieb, ktoré budú ľudí so špeciálnymi potrebami podporovať v ich osobnom rozvoji a raste, čím im umožníme včleniť sa do bežného života.

Ing. Edita Kruzsliková
Riaditeľka DSS prof. Karola Matulaya

Profesor Karol Matulay bez bieleho pláštá

V tomto roku na jeseň oslavoval Domov sociálnych služieb prof. Karola Matulaya 30. výročie založenia. Je to príležitosť venovať pár riadkov v našom vianočnom čísle aj profesorovi Karolovi Matulayovi (1906 – 1998).

S pánom profesorom som pracovala celý jeden rok v Úseku včasnej diagnostiky a terapie v Dérerovej nemocnici na Kramároch. Aj táto inštitúcia vznikla vďaka jeho aktivitám a spolupráci s PhDr. Vierou Záhorcovou. Vtedy bol už v úctyhodnom dôchodkovom veku, napriek tomu bol iniciátorom založenia pracoviska, ktoré nesie jeho meno, dnes Domov sociálnych služieb prof. K. Matulaya. V svojich víziách bol veľkorysý a mnohé myšlienky dotiahol do úspešnej realizácie.

V knihe autorov Miloš Tichý, Eulália Sedláčková: *Profesor MUDr. Karol Matulay, nestor slovenskej psychiatrie a neurológie*, som sa dočítala o jeho vytrvalosti a neúnavnosti pri humanizácii slovenskej psychiatrie a priekopníctve v prístupe k ľuďom s mentálnym postihnutím. Vo svojom dlhom, predlhom živote (zomrel ako 92-ročný) dosiahol veľa úspechov a zmien postojov ľudí v tejto oblasti. Práve vďaka nemu dodnes komunikujeme s nemeckým Lebenshilfe. Tom Mutters, zakladateľ Lebenshilfe, bol dlhoročným priateľom pána profesora. Po roku 1989, keď sa už mohlo konečne voľne pohybovať a vymieňať si skúsenosti, naštartovali títo dvaja páni

štafetu vzdelávania rodičov a odborníkov, ale aj učiteľov a úradníkov, od ktorých záviseli podmienky života ľudí s mentálnym postihnutím v našej spoločnosti.

Úsek včasnej diagnostiky a terapie prof. Matulaya mal dve pracoviská – klinické, na detskej klinike Dérerovej nemocnice, a ambulantné – v peknom prostredí nemocničného areálu na Ďumbierskej ulici na Krásnej Hôrke. Pán profesor mal rád deti a Úsek včasnej diagnostiky bol zameraný na deti od ich narodenia. V ambulantných priestoroch na Krásnej Hôrke sme mali k dispozícii jedno celé poschodie. Miestnosti boli priestrané, svetlé a príjemné. Toto pracovisko navštevovali rodičia s deťmi z celého Slovenska. Nábytok, hračky a terapeutické pomôcky boli v pestrých farbách, všade bolo útulne a príjemne. Pracovne mali relaxačný charakter a nevzbudzovali dojem, že ide o nemocnicu. Bola tu aj seminárna miestnosť, kde sa pravidelne konali školenia, konferencie, odborné stretnutia. V tomto období sa začali intenzívnejšie organizovať aj víkendy zdravia a letné pobyty ZPMP v SR. Rodičia sa začali viac aktivizovať a stretávať.

Chcem sa však viac venovať pánu profesorovi ako človeku. Bol predovšetkým nesmierne skromný a ľudský. V súvislosti s týmto článkom som sa krátko pohovorala s jeho dcérou Máriou Matulayovou,

neterou Gabikou Holčíkovou a svojou martinskou kolegyňou Milinou Dudášovou-Bubeníkovou. Mária prezradila, že otec bol dôsledný a prísny, ale fyzicky ich nikdy netrestal. V mladosti cestovali často do Rajeckých Teplíc a do Piešťan. Chodili na túry, lyžovali, plávali. Mária dokonca pretekala v plávaní. Gabika aj Mária sa zhodli, že mal rád prírodu, chodieval aj s rodinou na zaujímavé výlety aj do zahraničia. Mal mimoriadne rád ruže. Zovšadiaľ si doniesol nejakú novú peknú sortu. Dokázal pracovať v záhrade aj niekoľko hodín bez prestávky. Keď ešte žila manželka (pán profesor ovdovel, keď mal 60 rokov), ona zabezpečovala chod domácnosti. Neskôr, keď po šesťdesiatke naštartoval novú kariéru v Martine, zabezpečoval si všetko sám. Žil skromne. V Martine sa vzdal 4-izbového bytu v prospech psychiatrickej kliniky. Aj tam organizoval vzdelávacie akcie, najmä výmenné, s Poľskom.

Pracovná terapia – príklad dobrej praxe

Námetov na pracovnú terapiu klientov v domovoch sociálnych služieb nie je nikdy dosť. Chceme sa podeliť s jdným nápadom, ktorý sa osvedčil v našom zariadení – Domove sociálnych služieb Hestia Pezinok. Pezinok je známy tým, že má veľmi dobre rozbehnuté separovanie druhotných surovín s ich následnou likvidáciou špecializovanou firmou priamo v meste. Od januára 2012 ho rozšírili o separovaný zber plastov v lokalite, kde sídli naše zariadenie. Obyvatelia rodinných domov plasty triedia zvlášť do plastových vriec. Keďže naše zariadenie sídli v rodinnom dome, dostali sme vrecia aj my. Hľadali sme stojan, kde by sme upevnili vrece tak, aby sa odpad do neho ľahko vhadzoval. Na internete sme okrem vhodného stojana objavili aj malý mechanický lis na PET fľaše. Jeho cena bola cca 50,- €. Po konzultácii so zamestnancami zariadenia sme jeden zakúpili. V rámci pracovnej terapie sme začali s nácvikom lisovania. Prekvapilo nás, že po zhladnutí, čo to malé čudo dokáže, sa do tejto činnosti začali zapájať aj klienti, ktorí dovtedy neprejavovali záujem takmer o žiadne naše aktivity. Vytvorili sme časový harmonogram práce, aby sa ich pri lise vystriedalo čo najviac.

V mladosti si vysníval povolanie architekta, rodinná rada však rozhodla, že pôjde na medicínu. Pri svojich životných peripetiách si potom dosť užil aj zariaďovania a stavebných úprav v zdravotníckych objektoch. Nevie ako inde, ale v našom Úseku včasnej diagnostiky a terapie sme sa zariaďovali systematicky, v pohode a bez stresu. Mal jasné vízie a cieľavedome, krok za krokom, ich naplňal. Hovoril plynulo po anglicky, nemecky a francúzsky. Jedna jeho vnučka žije vo Francúzsku. Keby žil pán profesor dnes, určite by si rád zacestoval k vnučke do Francúzska. Doniesol by si stadiaľ krásnu ružu a tešil by sa z nového prírastku.

Milý pán profesor, želám si, aby ešte dlho voňali vaše ruže, o ktoré ste sa s láskou starali.

Mgr. Magdaléna Papánková

Na stlačenie fľaše je potrebné vyvinúť primeranú fyzickú silu. Tú spočiatku klienti nevedeli odhadnúť. Pri nesprávnom používaní, či už pôsobením väčšej sily alebo bočného tlaku, sme lis po dvoch mesiacoch pokazili. S reklamáciou sme neuspeli. Keď firma B2B v rámci konzultácie zistila, že lis obsluhujú ľudia s mentálnym postihnutím, darovala nám nový. Ten nám slúži už päť mesiacov, čo je dôkazom toho, že klienti zvládli správnu techniku lisovania. Úplne náhodou sme v rámci zľavovej akcie v Hornbachu, objavili ten istý lis za polovičnú cenu. Občianske združenie Sny Hestie nám ho kúpilo „do zásoby“. Následne po stlačení klienti triedia fľaše podľa farieb. Za to sú nám veľmi vďační pracovníci firmy Marius Pedersen, ktorá od nás takto triedený materiál odoberá. Do zberu PET fliaš sme zapojili klientov, ich rodičov, zamestnancov, ale aj známych, ktorí zaktivizovali už aj svojich kolegov vo firmách, napr. Lenovo, Karireal, Mitická, SOU Pezinok a ďalších. Klienti sa ich snažia spracovať hneď v ten deň, ako sa k nám fľaše dostanú. Preto sa nám lisovanie len veľmi ťažko dá časovo regulovať rozložením do viacerých dní. Aj keď je táto pracovná činnosť pre našich klientov zaujímavá, v rámci našich priestorových možností nie je možné spracovávať väčšie množstvá

fliaš. A chceme mať čas aj na ďalšie aktivity. Teší nás, že okrem pracovnej terapie klientov, prispievame spolu k ochrane životného prostredia. Zo spätnej väzby od rodičov sa dozvedáme, že separovanie sa prenáša aj do ich domácností a ich deti sú veľkými strážcami dodržiavania jeho zásad.

Dušan Barbušín, pracovný terapeut

Úspech Sopky na festivale v Mladej Boleslavi

V dňoch 14. až 16. novembra 2012 sa konal už 8. ročník prehliadky záujmovo-umeleckej činnosti ľudí s mentálnym postihnutím *Slunce svítí všem* v Mladej Boleslavi. Tento festival organizuje každý druhý rok poskytovateľ sociálnej starostlivosti Centrum 83, Spoločnosť pre podporu ľudí s mentálnym postihnutím a Základná škola špeciálna v Mladej Boleslavi. Svoje herecké, hudobné, tanečné a iné schopnosti tu prezentovalo 350 účinkujúcich z celej Českej republiky a ako zahraničného hosta pozvali našu divadelnú skupinu Sopka, ktorá pracuje pri DSS Hestia v Pezinku. Výkony zúčastnených hodnotila

trojčlenná komisia. Z dvadsaťšesť súborov vybrala deväť, ktoré vystúpili na galavečeri. Z postupujúcich spomeniem Domov na svobode Čížkovice, Kamarát Lorm Žatec, Modrý zvonek Jindřichuv Hradec, Centrum 83 Mladá Boleslav, Chránená dílna Svätý Prokop u Červeného javoru Praha. Pezinská Sopka okrem postupu na gala večer dostala aj ocenenie za mimoriadny javiskový výkon v novonaštudovanej hre *O chlpáčovi*. Na tomto festivale sa zúčastňujeme pravidelne od jeho vzniku. Galavečer moderoval herec Jan Potměšil spolu s Danou Švejdarovou, umeleckou vedúcou tanečného súboru Leporelo.

Vystúpenia sa konali v Městskom divadle Mladá Boleslav a v divadle v Dobrovici. O tieto vystúpenia býva vždy veľký záujem, v dopoludňajších hodinách si ich pozrú školy a mládež a na galavečer sa teší mladoboleslavská verejnosť. Všetky predstavenia boli vypredané do posledného miesta. Účinkujúci, ktorí sa nedostali na galavečer, sa zabavili na country tancovačke, kde sa mohli tieto tance naučiť. Sprievodnou akciou bola tak ako vždy v prvý večer diskotéka, na ktorej sa herci spoznali a vytvorili nové kamarátstva.

Mgr. Andrea Podhorská

Predstavuje sa Integrované centrum Slunečnice zo Zlína (o. s. IZAP)

Integrované centrum *Slunečnice* prevádzkuje občianske združenie IZAP (Integrácia zdravých a postihnutých detí a mládeže Chceme žiť s vami), ktoré oslavuje tento rok 20. výročie svojho vzniku. Združenie bolo založené za účelom podpory integrácie spoluobčanov so znevýhodnením, predovšetkým detí, mládeže a mladých dospelých ľudí s mentálnym a kombinovaným postihnutím. IZAP je nezisková organizácia, ktorá má viacdrojové financovanie (z EÚ, Ministerstva práce a sociálnych vecí ČR, Úradu práce, Zlínskeho kraja, od Mesta Zlín, z vlastnej činnosti, od darcov a sponzorov). Poslaním o. z. IZAP je vytvárať pre mladých dospelých ľudí s mentálnym postihnutím, prípadne s pridruženým znevýhodnením zrakovým, sluchovým telesným či psychiatrickým, podmienky pre ďalšie vzdelávanie, zamestnávanie a sociálne začleňovanie s cieľom, aby mohli žiť bežný život v rovnakých podmienkach, aké majú ich zdraví vrstovníci. Hlavná činnosť združenia je zameraná na poskytovanie sociálnej služby (kultúrno-spoločenské a športové

aktivity, rozvoj jedinca a spoločnosti podporou zdravého životného štýlu, verejno-prospešných a ekologických akcií). Ďalšou činnosťou združenia je prevádzkovanie chránených pracovných miest. Cieľom našej práce je uľahčiť a zaisťovať mladým ľuďom s mentálnym postihnutím proces prechodu zo školy do bežného života s dôrazom na pracovné začlenenie, vzdelávanie a trávenie voľného času. Momentálne je v Slunečnici zamestnaných 41 osôb, z toho je 23 osôb so zdravotným znevýhodnením. Za desať rokov existencie Slunečnice sa podarilo umiestniť na bežnom trhu práce 12 osôb. Väčšinu zamestnaní záujemcom tréneri zo Slunečnice sami hľadajú, na týchto pozíciách ich potom aj trénujú. Keď sú pripravení na nové pracovné miesto,

zvládajú prácu samostatne, dostanú od nového zamestnávateľa pracovnú zmluvu a sú pripravení prejsť do bežného života. Tréneri aj naďalej zamestnancov podporujú a pomáhajú im.

ZAÚJÍMAVOSTI Z HISTÓRIE

Občianske združenie IZAP založili v roku 1992 dve vychovávateľky špeciálnej školy v Zlíne, za účelom plnohodnotného a alternatívneho trávenia voľného času detí, ktoré žily v starostlivosti sociálnych ústavov, detských domovov a rodín. Najprv sa zamerali na usporadúvanie rôznych poznávacích, ozdravných a pobytových zájazdov, nasledovalo hranie divadelných predstavení, muzikálov, zábavných scénok. V roku 2001 rozšírilo združenie IZAP svoje aktivity o moderný typ chránených sociálno-terapeutických dielní. Projekt bol nazvaný *Integrované centrum Slunečnice*. Pre zlínskych občanov sa otvorila kaviareň s barom a veľkou záhradou, zameraná

na cieľovú skupinu mladých rodín s deťmi – s netradičnou obsluhou ľuďmi s postihnutím. Veľkou podporou pre združenie sa stala finančná dotácia z prostriedkov ESF a SROP EÚ, vďaka ktorej IZAP posilnil budovanie kapacity zariadenia, doplnil vzdelanie svojich zamestnancov a rozšíril svoje služby o kaderníctvo, kozmetiku a pedikúru. Rok 2007 sa stal dôležitým medzníkom – uskutočnila sa registrácia poskytovaných sociálnych služieb: sociálno-terapeutické dielne, sociálna rehabilitácia a centrum denných služieb. V tomto roku sa tiež vďaka finančným prostriedkom z benefičnej zbierky *Akce Cihla* otvorila tréningová prírodná mydláreň. Od 1. januára 2010 má o. z. IZAP registrovanú len jednu sociálnu službu – Centrum denných služieb.

CENTRUM DENNÝCH SLUŽIEB

V rámci tejto sociálnej služby sa pripravujú dospelé osoby s mentálnym postihnutím na samostatný život s dôrazom na budúce pracovné začlenenie a starostlivosť o domácnosť. Dôležitú rolu hrajú v programe Centra denných služieb tiež vzdelávanie a kultúrne, športové či voľnočasové aktivity. Centrum, samozrejme, veľmi úzko spolupracuje s tréningovými dielňami o. z. IZAP, kde sú chránené pracovné miesta. Užívatelia sociálnej služby majú možnosť v týchto dielňach po zapracovaní získať zamestnanie a posunúť sa tak k bežnému životu, aký vedú ich vrstovníci.

CHRÁNENÉ PRACOVNÉ MIESTA

O. z. IZAP prevádzkuje v súčasnosti 10 tréningových dielní, kde zamestnáva osoby s mentálnym, resp. kombinovaným postihnutím.

Tréningové dielne

- Netradičná tréningová kaviareň Slunečnice
- Gastro dielňa a catering
- Keramická dielňa
- Výroba butónov, placiiek
- Kreatívna dielňa

- Predajná galéria a predajné akcie
- Záhradnícka dielňa
- Upratovacia dielňa
- Technická dielňa a kompletizácia firemných zákaziek

AKCIE PRE VEREJNOSŤ

Slunečnice usporadúva množstvo zaujímavých akcií pre verejnosť. Už päť rokov organizuje celorepublikovú súťaž pre barmanov so znevýhodnením *Barman roka*, na ktorú prichádzajú barmani z dvadsiatich tréningových kaviarní z celej ČR. Päť rokov je organizátorom benefičnej zbierky *Zlínska akcie Cihla*. V kaviarni sa konajú pravidelne akcie pre rodiny s deťmi, prednášky zdravého životného štýlu, dni otvorených dverí, vianočné koledovanie, varenie makrobiotickej stravy atď.

NAJNOVŠÍ A ZÁROVEŇ NAJVÄČŠÍ ÚSPECH

Sociálna služba Centrum denných služieb vyhrala ocenenie Cena kvality – 1. miesto za najkvalitnejšiu službu pre osoby so zdravotným postihnutím v Českej republike za rok 2011. Cenu slávnostne prevzala riaditeľka organizácie Bc. Miluška Zvonařová v Senáte ČR v Prahe.

Vypracovala Mgr. Sylvie Osičková, zástupca riaditeľa www.sluneecnicezlin.cz

Foto: Zdeněk Němec

Budúcnosť

Konferencia o starnutí ľudí s mentálnym postihnutím, Praha

Spoločnosť pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, o. s., (SPMP ČR) zorganizovala dňa 9. novembra 2012 konferenciu *Budúcnosť*. Hlavnou témou bolo starnutie ľudí s mentálnym postihnutím a starnutie rodičov a opatrovateľov. Konferencia poukázala najmä na potrebu začať diskusiu na túto tému, ako aj upozorniť na fakt, že rodinám chýbajú vhodné služby, ktoré by im so starostlivosťou pomohli.

V prvom bloku bola témou budúcnosť ľudí s mentálnym postihnutím a osôb, ktoré ich opatrujú, v Českej republike. V príspevku **Postihnutie a vek: nové výzvy pre sociálnu politiku** poukázal RNDr. Tomáš Kučera, CSc., na demografický vývoj populácie a problémy, ale i šance a príležitosti, ktoré s tým súvisia. Poukázal na fakt, že sú oslabené širšie rodinné väzby, je väčšia priestorová disperzia. Obdobie opatery sa predlžuje. Z pohľadu výzvy pre sociálnu politiku položil veľmi dôležitú otázku:

Kto bude fyzicky zabezpečovať opateru a za čo? Ďalší príspevok niesol zaujímavý názov: Situácia starších ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín v ČR: alarmujúci stav? Jedným z cieľov, ktorému sa združenie v súčasnosti venuje, je pomôcť zlepšiť alebo aspoň uľahčiť situáciu v rodinách, kde sa starnúci rodičia starajú o (tiež starnúceho) syna či dcéru s mentálnym postihnutím, prípadne i ďalším postihnutím. Preto v rámci republikového výboru SPMP ČR vznikla pracovná skupina *Budúcnosť*, ktorá sa týmito problémami zaoberá. Pracovná skupina sa zhodla na tom, že plánovať život ľudí takých zraniteľných, ako sú ľudia s mentálnym postihnutím, je veľmi ťažké. Napriek tomu je lepšie to robiť, venovať plánovaniu čas a energiu a začať včas. Čakať, že to nejako dopadne, že sa raz niekto o naše deti postará rovnako dobre ako my, nie je dobré riešenie. Pracovná skupina urobila dotazníkový prieskum v rodinách, ktoré majú člena s mentálnym postihnutím. Zaoberali sa i takými citlivými otázkami, ako napr. **Čo bude, keď tu nebudeme? Ako si predstavujeme život, keď zostarneme?** Výsledky prieskumu prezentovali na konferencii Ing. Jiří Slaměnik a Mgr. Barbora Uhlířová so SPMP. Oslovili sme ich s prosbou o zverejnenie výsledkov

na stránkach nášho časopisu, do uzávierky sme príspevok síce nedostali, ale máme ho prisľúbený a v roku 2013 ho čitateľom prinesieme. Svoj priestor na konferencii mali ľudia s mentálnym postihnutím, o ktorých budúcnosti sa diskutovalo. Účastníci konferencie mali možnosť vidieť videofilmy, v ktorých hovorili o vlastných predstavách o živote, keď zostarnú, a o svojich osobných skúsenostiach. Následne bola diskusia naživo v pléne. Z videa zaznel aj odkaz 80-ročného rodiča, ktorý sa s manželkou 50 rokov staral o dve dcéry s mentálnym postihnutím iba v domácnosti, a po jej smrti pokračuje v starostlivosti sám s pomocou, susedov, známych, príbuzných. Odkazuje ostatným rodičom myslieť na osamostatnenie detí s mentálnym postihnutím vo veku, v ktorom opúšťajú domácnosť zdravé deti. Nemusí to byť hneď fyzický odchod, ale aspoň pobyt v dennom resp. týždennom zariadení, kde si vytvoria vzťahy so širšou komunitou. Neskorší prechod do podporovaného bývania, resp. iného pobytového zariadenia nebude taký bolestivý pre obidve strany. Rodič ešte za svojho života môže pomáhať v novom prostredí vytvárať svojmu dieťaťu jeho nový domov a presvedčiť sa o jeho spokojnosti a kvalite služieb, ktoré sa mu poskytujú.

Ďalší blok konferencie sa venoval postoju poskytovateľov resp. príprave poskytovateľov na bývanie starších ľudí s mentálnym postihnutím. Skúsenosti z praxe a rôzne modely starostlivosti o klientov predstavili poskytovatelia služieb. Mgr. Ivana Ambrosová, koordinátorka pracovnej skupiny poskytovateľov SPMP ČR, riaditeľka Špeciálneho domova mládeže Sedlec, o. s., SPMP sa zaoberala **témou Zariadenie poskytuje služby denného stacionára a chránené bývanie**. Cieľovou skupinou sú dospelí mobilní ľudia s mentálnym postihnutím, absolventi špeciálnych škôl. Základným cieľom je sociálna edukácia osôb s mentálnym postihnutím, ktorá umožňuje týmto ľuďom zapojiť sa po skončení školskej dochádzky v čo najvyššej možnej miere do spoločnosti, do samostatného bývania a prípadne uplatniť sa aspoň čiastočne na trhu práce prostredníctvom využívania poskytovaných služieb. Uplatnenie na trhu práce sa snažia

dosiahnuť zácviikom v pracovných skupinách, a to rozvojom pracovných schopností, následným podporovaným zamestnávaním v spolupráci s organizáciou *Rytmus*. Formy sú uplatnenie na otvorenom trhu práce alebo zmysluplná náplň v rámci stacionára. Prostredníctvom chráneného bývania chcú klientov pripraviť a následne im umožniť žiť život čo najmenej závislý na inštitúciách. Ponúkajú tiež tréningové lôžko. Ďalšou ponúkanou službou je zmysluplné využívanie voľného času (divadlo, keramika) a pobytové, spoločenské i kultúrne akcie s cieľom maximálnej nožnej miery integrácie medzi ostatnú populáciu.

Miloslava Vlková, riaditeľka *Centra služieb Hvozdy*, predstavila špeciálny domov mládeže Hvozdy – Štechovice a jeho históriu. V nedávnej histórii bol majetok štátu prevedený na SPMP, ktoré poskytuje služby v týždennom zariadení. Tieto služby vnímajú ako preklenovacie obdobie. Poskytujú služby aj pre malé deti v pedagogicko-psychologickej poradni, služby pre verejnosť, mapujú nezamestnanosť v regióne, prevádzkujú chránené dielne.

PaedDr. Blanka Dvořáková, riaditeľka *Centra služieb Slunce* všem, o. p. s., v Unhošti predstavila organizáciu, ktorá poskytuje rôzne služby osobám so špeciálnymi potrebami, ako aj služby najširšej verejnosti. Medzi služby, ktoré ponúkajú, patria denný stacionár pre dospelých so špeciálnymi potrebami a seniorov, odľahčovacie služby do rodín, opatrovateľská služba pre seniorov a ľudí so špeciálnymi potrebami, terénna sociálna služba formou pracovnej terapie (donášky obedov, pomoc v domácnosti). Majú sociálno-terapeutickú dielňu, kde v rámci pracovnej terapie prevádzkujú tréningovú pekáreň, robia pomocné práce pri obsluhu v kaviarni a rýchlom občerstvení, upratovacie, údržbárske a záhradnícke práce. Poskytujú služby chráneného bývania v *Domove dobré vôle* v Nouzove, majú chránené byty v Unhošti a v Stochove. Poskytujú **sociálno-aktivačné služby** pre seniorov a ľudí so špeciálnymi potrebami (**masáž, hydromasáž a perličkový kúpeľ, zdravotné a relaxačné cvičenia, klubovú činnosť pre seniorov a rodiny s malými deťmi, odborné prednášky a besedy**), poskytujú poradenstvo, osobnú asistenciu pre seniorov, deti

a dospelých so špeciálnymi potrebami. Služby pre širokú verejnosť: kaviareň a rýchle občerstvenie, catering, podpora spolkovej činnosti, pripojenie na internet i verejné WC. Od roku 2005 sa venujú podporovanému zamestnávaniu osôb so zmenenou pracovnou schopnosťou.

Jakub Adámek, riaditeľ *Domova Laguna*, Psáry, predstavil zariadenie, ktoré ponúka deťom, mládeži i dospelým s mentálnym postihnutím nielen profesionálnu špeciálno-pedagogickú starostlivosť, výchovu a vzdelávanie, ale tiež normálny ľudský prístup s podmienky na spokojný život. Ako povedal, ich domov je pre svojich obyvateľov atraktívny nielen krásnou prírodou, ktorá ich obklopuje, ale i vybavením nových moderných areálov, ktoré ponúkajú komplexné služby pre klientov s rôznou mierou a stupňom postihnutia. Cieľom snaženia všetkých je, aby v Psároch vytvorili pokojné domáce prostredie, v ktorom budú svojim klientom ponúkať širokú škálu zaujímavých aktivít. Chcú im pomáhať nájsť čo najschodnejšiu a najprírodzenejšiu cestu životom. V súčasnosti domov poskytuje v dvoch areáloch celoročné, týždenné a denné služby ľuďom s mentálnym postihnutím bez obmedzenia veku. Poskytujú aj opatrovateľskú službu, ktorej cieľom je poskytnúť znevýhodneným osobám takú mieru podpory, aby mohli čo najdlhšie a v maximálnej nožnej miere žiť vo svojom prirodzenom domácom prostredí. Cieľovou skupinou opatrovateľskej služby sú seniori, ľudia s chronickým duševným ochorením, ľudia s kombinovaným postihnutím, s mentálnym, telesným, sluchovým, zrakovým postihnutím a so zdravotným postihnutím vo veku nad 27 rokov. Organizácia sa venuje i vzdelávaniu a poskytovaniu odborných služieb. Špeciálna škola pracuje podľa vzdelávacieho programu pomocnej školy a prípravného stupňa pomocnej školy a podľa individuálnych vzdelávacích plánov. Zameriavajú sa tiež na problematiku vzdelávania žiakov s viacnásobným postihnutím a žiakov s autizmom. Popri škole je vytvorený kurz na doplnenie vzdelávania poskytovaného špeciálnou základnou školou, ktorý je určený pre žiakov s mentálnym postihnutím, ktorí v minulosti boli neprávom oslobodzovaní od povinnej školskej dochádzky alebo nemali možnosť školu navštevovať. Celoživotnému vzdelávaniu sa venujú v domove prostredníctvom kurzov.

V rámci bloku sa prednášajúci zamýšľali nad tým, **Kto je senior s mentálnym postihnutím?** Je mladší než iný senior? Spája sa so starnutím strata motivácie, chuti zapájať sa do aktivít v zariadeniach či v zamestnávaní? Niekedy je to pravda a inokedy nie. Niektorí 55-roční seniori s mentálnym postihnutím sú aktívni, a ďalší 40-roční už nie. Každý je iný, rozdielny. **Zhodli sa na tom, že každý človek pokročilejšieho veku je individualita, resp. osobnosť a každý potrebuje niečo iné a je dobré, že sú rôzne typy služieb.**

Popoludňajší blok niesol názov *Nové nástroje pre prípravu budúcnosti*. Prvou prednášajúcou bola Mgr. Milena Johnová, riaditeľka *QUIP – Kvalita – Společnost pro změnu*, ktorá vo svojom príspevku prezentovala inovatívny prístup v práci s ľuďmi s mentálnym postihnutím: **Plánovanie zamerané na človeka**. Ide o súbor techník individuálneho plánovania. Kľúčovým princípom je tu aktívne zapojenie človeka a zameranie na jeho ciele. Plán zameraný na človeka patrí človeku samému, nie organizácii. Môže preto presahovať ponuku poskytovateľa služieb a zahŕňať neformálnu, neplatenú pomoc poskytovanú prirodzeným sociálnym okolím človeka. Plánovanie zamerané na človeka môže viesť k veľkým zmenám nielen v živote človeka, ale i organizácie a celého systému sociálnych služieb. Je preto vhodným nástrojom na transformáciu ústavnej starostlivosti. Druhým prednášajúcim bol Mgr. Maroš Matiaško, LLM, právnik, MDAC a *Liga lidských práv*, ktorý predstavil reformu opatrovníctva ako prípravu na budúcnosť. Tému reformy opatrovníctva sa intenzívne venujeme i na Slovensku. V Českej republike už bol schválený nový občiansky zákonník, ktorý zrušil možnosť úplného pozbavovania spôsobilosti na právne úkony. Príspevok Mgr. Matiaška publikujeme.

Workshopy konferencie sa niesli v znamení príkladov dobrej praxe z ČR, rozoberali možnosti systematického budovania okruhu ľudí vo svojom okolí (príbuzných, známych, susedov), ktorí budú ochotní pomôcť v prípade nepredvídanej udalosti v rodine s mentálne postihnutým človekom, ako aj skúsenosti zo zahraničia.

Spracovala: PhDr. Iveta Mišová

Reforma opatrovníctva v Českej republike: Inšpirácia pre Slovensko?

Od januára 2014 budú mať v Českej republike účinný úplne nový občiansky zákonník, ktorý zásadne reformuje celú oblasť opatrovníctva, tak ako ju poznáme. Ide o veľmi dôležitú zmenu. Nasledujúci text predstavuje základné body tejto novej právnej úpravy.

Nový občiansky zákonník sa začal pripravovať v roku 2000 na popud vtedajšieho ministra spravodlivosti Otakara Motejla. Hlavným spracovateľom bol profesor Karol Eliáš, ktorý pôsobil na univerzite v Plzni. Jednou z kľúčových zmien, ktorú zákon obsahuje, je reforma systému opatrovníctva na ktorej sa veľmi aktívne podieľali aj mimovládne organizácie. Celá reforma je začlenená do časti *Podpůrná opatření při nezpůsobilosti právně jednat*. Už z názvu je zrejmé, že došlo k zmene koncepcie, slovíčko „podpora“ je pritom kľúčové. Najzásadnejšia zmena je **upustenie od pozbavovania spôsobilosti na právne úkony**. Nový zákon už vôbec nepočíta s tým, že bude možné človeka pozbaviť spôsobilosti. Ako krajný nástroj na ochranu človeka s duševným postihnutím bude slúžiť **obmedzenie spôsobilosti na právne úkony** (*omezení svéprávnosti*). Medzi menej alternatívy, občiansky zákonník zaraďuje **predbežné právne vyhlásenia** (*předběžné prohlášení*), **podporované rozhodovanie** (*nápomoc při rozhodování*), **zastúpenie členom domácnosti** (*zastoupení členem domácnosti*) a **opatrovníctvo bez obmedzenia spôsobilosti na právne úkony**. Pozrime sa teraz spoločne na to, čo jednotlivé spôsoby ochrany znamenajú a ako budú fungovať. **Obmedzenie spôsobilosti na právne úkony** je najreštriktívnejší nástroj ochrany. Súd môže rozhodnúť o obmedzení iba v prípade, že nepostačujú na ochranu alternatívy. Obmedzenie spôsobilosti je limitované na tri roky a súd vo svojom rozhodnutí musí vymedziť úkony, na ktoré

sa obmedzenie vzťahuje. Z hľadiska konania pred súdom je veľmi dôležitá povinnosť súdu osobne sa zoznámiť s človekom, ktorého spôsobilosť je predmetom posudzovania, pokúsiť sa zistiť jeho názor a rešpektovať jeho ďalšie procesné práva. Rozhodnutie o obmedzení spôsobilosti na právne úkony nemá vplyv na spôsobilosť jednat v prípade každodenných záležitostí.

Predbežné právne vyhlásenie upravuje možnosť upraviť vlastné záležitosti do budúcnosti ak očakávame vlastnú nespôsobilosť, napr. ak vieme, že trpíme určitou postupne sa rozvíjajúcou poruchou (Alzheimerova choroba apod.). Ide vlastne o závet za života. Človek môže vo vyhlásení určiť, aby boli jeho záležitosti spravované určitým spôsobom, alebo aby ich spravovala určitá osoba, prípadne aby sa určitá osoba stala jeho opatrovníkom. Vyhlásenie vyžaduje písomnú formu alebo formu verejnej listiny (notárskeho zápisu). Zákon ďalej podrobne upravuje formálne náležitosti vyhlásenia, jeho neplatnosť a možnosti ingerencie súdu v určitých prípadoch. Právna úprava tzv. **podporovaného rozhodovania** vychádza z čl. 12 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Podpora (asistencia) bude vznikať na základe zmluvy (*smouva o nápomoci*) medzi podporujúcou osobou, napr. rodičom a podporovaným, človekom s mentálnym postihnutím. Úlohou podporujúcej osoby bude sprostredkovať informácie a pomáhať človeku so zdravotným postihnutím rozhodnúť sa. Zmluva bude formalizovať to, čo veľmi často už funguje v mnohých rodinách alebo u poskytovateľov sociálnych služieb. Účinnosť bude viazaná na súhlas súdu, ktorý o tom vydá rozhodnutie. To je výhodné, pretože potom budú musieť úrady, banky, pošta a iní, rešpektovať napr. rodiča ako podporujúcu osobu. Dokonca podporujúca osoba bude môcť spolu podpísať dokument, napr. zmluvu s bankou o účte. Zmluvu o nápomoci bude možné urobiť písomne, prípadne pred súdom. Súd nemusí zmluvu schváliť, pokiaľ si záujmy podporujúcej osoby a podporovaného odporujú.

Zastúpenie členom domácnosti je ďalšou alternatívou klasického opatrovníctva a vychádza z rakúskej právnej úpravy. Zastúpenie bude vznikať schválením súdu, zástupcom môže byť len osoba

z okruhu blízkej rodiny človeka so zdravotným postihnutím. Zastúpenie sa vzťahuje na obvyklé záležitosti, ako to zodpovedá životným pomerom zastúpeného človeka. Zástupca ale nemôže udeliť súhlas so zásahom do telesnej integrity človeka, ktorý by spôsobil trvalé následky, napr. amputácia končatiny. Zástupca môže nakladať s príjmami zastúpeného v rozsahu potrebnom pre obstaranie obvyklých záležitostí, napr. každodenné nákupy. Zástupca bude môcť hospodáriť s finančnými prostriedkami na účte zastúpeného, ale iba do výšky životného minima. Zastúpenie zaniká, ak sa zástupca vzdá zastúpenia, ak zastúpený odmietne ďalšie zastúpenie, ak nadobudne účinnosti zmluva o nápomoci, alebo ak súd menuje zastúpenému opatrovníka.

Opatrovník bez obmedzenia spôsobilosti na právne úkony je ďalšia alternatíva, ktorú môže súd využiť na ochranu človeka so zdravotným postihnutím. Ide o pomerne flexibilnú možnosť, ako vyriešiť nejakú naliehavú potrebu.

Návrh zavádza špecifický systém kontroly opatrovníka, a to tzv. **opatrovnícku radu**. Skladá sa z rodinných príslušníkov, priateľov či známych dotknutej osoby. Jej úlohou je schvaľovať niektoré rozhodnutia opatrovníka, napr. nakladanie s majetkom nad určitú výšku a celkovo kontrolovať činnosť opatrovníka, ktorý jej predkladá pravidelné vyúčtovania. V prípade, že opatrovnícka rada nemôže vzniknúť, jej pôsobnosť vykonáva súd. Dôležité je právo mimovládnych organizácií, ktoré sa venujú ľuďom s postihnutím, byť členom opatrovníckej rady. Významnou koncepčnou zmenou, ktorá je s občianskym zákonníkom spojená, je predpoklad špeciálneho zákona o opatrovníctve. Ten by mal obsahovať ustanovenia týkajúce sa predpokladov na výkon opatrovníctva, najmä verejného, bližšie vymedzenie práv a povinností opatrovníka a iné dôležité veci. Ako inšpirácia by mohol slúžiť rakúsky zákon o verejných opatrovníkoch. Vzhľadom na to, že Slovenská republika ratifikovala Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, bude nutné zásadne reformovať aj náš opatrovnícky systém. Česká reforma určite predstavuje vzor, akým smerom je možné sa vydať.

JUDr. Maroš Matiaško, LL.M

Rok 2012: Aktivita RC ZPMP v SR v obrazoch

Koniec roka je výborná príležitosť na ohliadnutie sa. Na pripomenutie si úspechov, príjemných chvíľ a ľudí. Už len preto, aby sme do nového roka vykročili s optimizmom, ktorý často v rýchlych slede dní strácame.

Prinášame vám teraz prehľad našich aktivít v obrazoch. Pripomeňte si spolu s nami veľa úspešných a užitočných projektov, ktorými v roku 2012 žila Republiková centrála ZPMP v SR.

- Kampaň **Nechcem, ale musím**

- Projekt **Posúvame sa ďalej – sebaobhajovanie v krajinách V4**

- Projekt **Pathways 2: Vytváranie ciest k celoživotnému vzdelávaniu dospelých ľudí s mentálnym postihnutím**

farby života

- Projekt Cesty k samostatnosti

- Deň krivých zrkadiel

- Divadlo Pozrite sa!

- Seminár Inkluzívne vzdelávanie

- Rekondično-integračný letný pobyt

- Víkendovka pre sebaobhajcov
- Dobrovoľnícke aktivity

- Vzdelávací kurz Moje práva, moje povinnosti

farby života

- Vianoce v lete

- Počítačový kurz pre začiatočníkov aj pokročilých

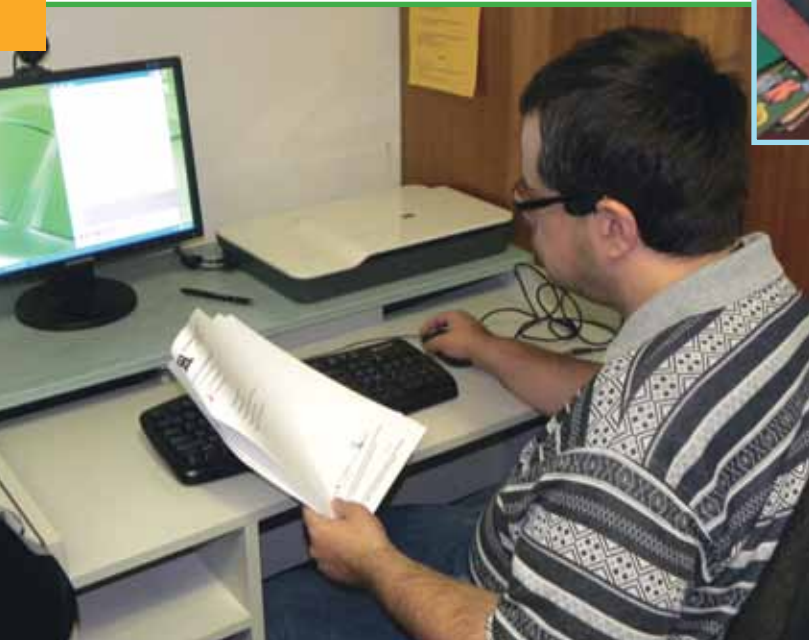

Foto: Archív ZPMP v SR

- Zariadenie podporovaného bývania

- Obhajoba záujmov a práv ľudí s mentálnym postihnutím

Výtvarný salón ZPMP v SR 2012

Výstava sa konala v Ponitrianskom múzeu v Nitre od 7. 9. 2012 do 4. 10. 2012. Ďakujeme spoluorganizátorom: ZPMP Nitra, Nitriansky samosprávny kraj

Výtvarný salón ZPMP v SR 2012

Nitra, Ponitrianske múzeum
7. 9. – 4. 10. 2012

farby života

Výtvarný salón ZPMP v SR 2012

Nitra, Ponitrianske múzeum
7. 9. – 4. 10. 2012

23

ZVYŠOVANIE DÔCHODKOV V ROKU 2013

Dňa 10. augusta 2012 prijala Národná rada SR zákon č. 252/2012 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení. Zákonom sa novým spôsobom upravuje zvyšovanie poberaných dôchodkových dávok v roku 2013 i v nasledujúcich rokoch.

Napriek zásadnému nesúhlasu NROZP schválili poslanci návrhy, ktoré radikálne menia filozofiu zvyšovania dôchodkov v budúcich rokoch. Dôchodky sa budú zvyšovať o pevnú sumu, ktorá sa pre každý druh dôchodku určí percentuálnou sadzbou z priemernej výšky príslušného druhu dôchodku. Pretože priemerná výška invalidného dôchodku dôchodcu s mierou poklesu zárobkovej schopnosti o viac ako 70 % je v súčasnosti nižšia o cca 40 eur, budú sa invalidné dôchodky zvyšovať o nižšiu sumu ako dôchodky starobné. Percentuálna sadzba zvýšenia sa určí v závislosti od medziročného rastu spotrebiteľských cien a medziročného rastu priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky, pričom váha rastu priemernej mzdy sa vo vzorci pre výpočet percenta zvýšenia bude od roku 2014 každoročne postupne znižovať o 10 % a váha rastu inflácie sa bude o 10 % zvyšovať.

Percento zvýšenia sa určí:

- a) v roku 2013 ako súčet 50 % medziročného rastu spotrebiteľských cien a 50 % medziročného rastu priemernej mesačnej mzdy,
- b) v roku 2014 ako súčet 60 % medziročného rastu spotrebiteľských cien a 40 % medziročného rastu priemernej mesačnej mzdy,
- c) v roku 2015 ako súčet 70 % medziročného rastu spotrebiteľských cien a 30 % medziročného rastu priemernej mesačnej mzdy,
- d) v roku 2016 ako súčet 80 % medziročného rastu spotrebiteľských cien a 20 % medziročného rastu priemernej mesačnej mzdy,
- e) v roku 2017 ako súčet 90 % medziročného rastu spotrebiteľských cien a 10 % medziročného rastu priemernej mesačnej mzdy.

radíme

Od roku 2018 by sa dôchodky mali zvyšovať v závislosti od medziročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov, pričom suma zvýšenia sa bude opäť počítať zo sumy aktuálne poberaného dôchodku – dôchodky sa už nebudú zvyšovať jednotnou pevnou sumou určenou z priemernej výšky príslušného dôchodku.

V roku 2013 sa budú dôchodky zvyšovať o pevné sumy, ktorých výška bola určená z priemernej výšky príslušného dôchodku vynásobeného koeficientom 0,0305; z rastu spotrebiteľských cien (o 3,7 %) a rastu priemernej mzdy (o 2,4 %) za 1. polrok 2012 oproti rovnakému obdobiu roku 2011 sa stanovil koeficient zvýšenia priemernej výšky dôchodkov o 3,05 %.

Dôchodková dávka v roku 2013 sa zvyšuje takto:

- a) starobný dôchodok o 11,20 eura,
- b) starobný dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 3,50 eura,
- c) predčasný starobný dôchodok o 11,50 eura,
- d) predčasný starobný dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 4,10 eura,
- e) invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % a sociálny dôchodok o 10,10 eura,
- f) invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % vyplácaný v sume jednej polovice o 3,60 eura,
- g) invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 % o 5,90 eura,
- h) invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 % vyplácaný v sume jednej polovice o 2,40 eura,
- i) vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok o 7,30 eura,
- j) vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 3,20 eura,
- k) sirotsky dôchodok o 3,90 eura,
- l) sirotsky dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 1,90 eura.

Zdroj: http://www.nrozp-mosty.sk/images/PDF/casopis_NROZP-11-2012.pdf

Poradňa

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR už niekoľko rokov poskytuje sociálne poradenstvo pre ľudí s mentálnym postihnutím. Ide o náročnú činnosť, pretože nie všetky problémy, s ktorými sa vo svojej praxi stretávame, majú jednoznačné riešenie, prípadne nie vždy je opora v zákone v súlade s našimi predstavami a princípmi. Aj napriek tomu sa snažíme hľadať riešenia, ktoré najviac rešpektujú potreby a požiadavky ľudí s mentálnym postihnutím a presadzovať také normy, ktoré z dlhodobého hľadiska systémovo podporujú zvyšovanie kvality života našej cieľovej skupiny.

Okrem priamej práce, ktorú vykonávajú odborníci združenia, pravidelne dostávame otázky a prosby o pomoc pri riešení problémov ľudí, s ktorými nie sme v priamom kontakte. Práve tieto otázky a prosby nás priviedli k nápadu spracovať Poradenské minimum, manuál, ktorý poskytuje odpovede na niektoré problémové situácie, ktorým v bežnom živote čelia ľudia s mentálnym postihnutím, ich rodinní príslušníci alebo opatrovníci. Na stránkach našej poradne čitateľov postupne zoznámime s obsahom manuálu. Jeho spracovania a vydanie podporila Nadácia Tatra banky.

V prvej časti je témou právna subjektivita, spôsobilosť na právne úkony.

Na otázky odpovedá JUDr. Zuzana Stavrovská, advokátka, podpredsedníčka ZPMP v SR:

Myslíte si, že váš rodinný príslušník je schopný robiť všetky právne úkony, alebo len niektoré?

Pokúsime sa pomenovať existenciu človeka s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony alebo s úplne pozbavenou spôsobilosťou.

Aký má dopad rozhodnutie súdu na existenciu človeka bez spôsobilosti na právne úkony?

Je možné problémy ľudí so zložitejšími rozhodovacími schopnosťami riešiť inak?

Má každý človek právnu subjektivitu? Kedy ju nadobúda a čo sa za ňou skrýva?

Každý človek je nositeľom práv a povinností, hovoríme o **právnej subjektivite**, a teda o spôsobilosti fyzickej osoby **nadobúdať práva a povinnosti, ktorá vzniká narodením** (§ 7 Obč. zákonníka) bez ohľadu na vek a rozumovú vyspelosť, bez prejavu vôle, t.j. bez robenia právneho úkonu, napr. právo dediť.

Právna subjektivita je pre všetkých rovná a nemôže byť obmedzená aj človek, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony, alebo jeho spôsobilosť na právne úkony je obmedzená, má plnú právnu subjektivitu.

- **Aký je rozdiel medzi právnou subjektivitou a spôsobilosťou na právne úkony?**

Spôsobilosť na právne úkony predstavuje spôsobilosť fyzickej osoby **vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti**. Vzniká v plnom rozsahu plnoletosťou. Plnoletosť sa nadobúda dovršením osemnásteho roku.

(§ 8 Obč. zákonníka)

Úplná spôsobilosť na právne úkony znamená právne zaručenú možnosť vlastným konaním, ktoré je v súlade s právnymi normami, zakladať, meniť alebo rušiť subjektívne práva (oprávnenia), resp. právne povinnosti, t.j. uskutočňovať všetky právne úkony. Spôsobilosť na právne úkony predpokladá dosiahnutie právne významného stupňa intelektuálnej a vôľovej vyspelosti konajúcej osoby. Maloletí (do 18 roku) majú len obmedzenú spôsobilosť na právne úkony, ktoré sú svojou povahou primerané rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku.

Nespôsobilosť na právne úkony vzniká vtedy, keď je právna spôsobilosť určitej osoby znížená alebo obmedzená. Osoba s plnou spôsobilosťou na právne úkony má úplné právne postavenie (status), má právo robiť rozhodnutia, schopnosť robiť právne platné úkony a schopnosť vstupovať do právne platných dojednaní. Pri právnej nespôsobilosti dochádza k zníženiu alebo vylúčeniu právnej zodpovednosti, vrátane zodpovednosti za záväzky a za protiprávne konanie. Ak znížime spôsobilosť na právne úkony určitej osoby, zbavujeme ju práva vstupovať do právnych vzťahov, robiť právom garantované rozhodnutia a zasahujeme do právneho statusu, ktorý má každý občan.

Človek denne zakladá, mení alebo ruší rôzne vzťahy. Širokým okruhom sú práve právne vzťahy. Človek sa rozhoduje, čo si kúpi obed, aké noviny v trafike, či bude reklamovať topánky, kde si otvorí účet, či požiadá o sociálnu podporu alebo sociálnu službu a pod. Tieto vzťahy vznikajú na základe tzv. právnych úkonov.

- **Čo sa má na mysli, keď počujeme výraz „právny úkon“?**

Podľa § 34 Občianskeho zákonníka je **právnym úkonom** prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv a povinností, ktoré **právne predpisy s takýmto prejavom spájajú**. **Právny úkon** spočíva v určitom správaní sa ľudí, a to v správaní vedomom a vôľovom. Účasť vedomia a vôle v správaní býva v jednotlivých druhoch úkonov rôzna.

Nie každé ľudské správanie je úkonom v právnom zmysle slova. Právne normy spájajú právne následky len **so spoločensky najzávažnejšími prejavmi** ľudského správania. Úkony, pri ktorých konajúci berie na seba povinnosti alebo nadobúda oprávnenia **neprávnej povahy**, a ktorými chce len niekomu prejavíť ochotu, zdvorilosť, nie sú právnym úkonom a prejav vôle konajúceho nezakladá právny vzťah (napr. úkony, ktorými sa sľubuje účasť na rôznych spoločenských, športových a kultúrnych akciách, poslušnosť priateľskej alebo lekárskej rady, ponúknutie cigarety).

Právnym úkonom spravidla nie je ani ľudské správanie, ktoré nemá požadovanú spoločenskú úroveň (napr. správanie maloletého, osoby postihnutej duševnou poruchou, osoby s mentálnym postihnutím).

- **Ako viem posúdiť, či ide o právny úkon?**

Na rozlíšenie, či ide o právny úkon, s ktorým právo spája určité dôsledky, je potrebné poznať **základné znaky právnych úkonov**:

- a) prejav vôle – je základným pojmovým znakom, reprezentuje dve zložky **vôľu a prejav**.
- b) zameranie prejavu vôle – **cieľ** právneho úkonu,
- c) **uznanie** prejavu vôle právnym poriadkom,
- d) nastúpenie právnych **následkov**, ktoré konajúci sledoval, t.j. najmä vznik, zmena a zánik práv a povinností.

Vôľa je vnútorným psychickým prejavom konajúceho človeka, ktorú prezentuje svojím **prejavom**. Vôľa sa prejavuje akýmkoľvek spôsobom, ktorý umožňuje spoznanie jej obsahu, rečou (hovorenou, posunkovou alebo písanou).

Zisťovanie skutočnej vôle pri každom jej prejave nie je možné. Preto občianske právo vychádza z princípu dobromyseľnosti účastníkov. Predpokladá súlad vôle s určitým prejavom vôle. Ak však posúdený prejav vyvolá závažné pochybnosti o existencii skutočnej vôle, bude sa skúmať, kto vôľu prejavil a či **vôľa sa prezentuje**. Pravidlom je, že vôľa prejavovaná právnym úkonom, je vôľou toho, kto ju prejavuje. Neplatí to však bez výnimky. Osoby, ktoré buď vôbec nemajú spôsobilosť na právne úkony alebo ich spôsobilosť je obmedzená, majú zákonného zástupcu, ktorý v ich mene robí právny úkon. V skutočnosti v takomto prípade zákonný zástupca prejavuje svoju psychickú vôľu. V záujme ochrany týchto osôb sa však hľadiska občianskeho práva na vec hľadí tak, akoby zástupca prejavoval vôľu zastúpeného.

Cieľom právneho úkonu je výsledok, ktorý konajúca osoba chce právnym úkonom dosiahnuť.

Zákon niektoré právne úkony **uznáva**, ak splnia zákonom predpísaný alebo zmluvou dohodnutý prejav vôle, napr. právny úkon musí byť urobený písomne, alebo vo forme notárskej zápisnice, príp. aby pravosť podpisu bola úradne osvedčená.

Právne následky prejavenej vôle predstavujú vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností, ku ktorým prejav vôle „najmä“ smeruje.

- **Sú všetky prejavy platné?**

Občianske právo neuznáva každý prejav vôle za platný právny úkon, a preto nespája s každým prejavom vôle príslušné právne následky. Na to, aby sa právny úkon považoval za platný, musí ho urobiť **osoba, ktorá má spôsobilosť na právne úkony**. Ak maloletá osoba alebo osoba, ktorá bola pozbavená spôsobilosti na právne úkony, alebo ktorej spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená rozhodnutím súdu, urobí právny úkon, na ktorý nebola spôsobilá, tento právny úkon bude **neplatný**. **Neplatný bude aj právny úkon osoby s mentálnym postihnutím, ktorá síce nebola pozbavená spôsobilosti na právne úkony, alebo jej spôsobilosť na právne úkony nebola obmedzená rozhodnutím súdu, ale rozsah mentálneho postihnutia ju robí na tento právny úkon nespôsobilou.** Ide o nedostatok

spôsobilosti na právne úkony. Môže ísť hlavne o prípady, keď súdne rozhodnutie doposiaľ nebolo vydané. Že ide o taký prípad, je potrebné vždy dokazovať. Neplatnosť právneho úkonu podľa tohto ustanovenia vyžaduje bezpečné zistenie o tom, že účastník právneho úkonu nedokáže posúdiť následky svojho konania.

Ak fyzická osoba v dôsledku svojho mentálneho postihnutia je spôsobilá posúdiť závažnosť konaní, právnych vzťahov, do ktorých vstupuje, jej právne úkony sú platné, ak majú všetky náležitosti predpísané zákonom.

Podmienkou platnosti právneho úkonu je, že vôľa, ktorá je prejavovaná, musí byť **slobodná, vážna a bez omylu**.

Ak neexistuje vôľa, nevzniká ani právny úkon, resp. je neplatný.

Prejavovaná vôľa nie je slobodná, ak konajúca osoba je zbavená voľnosti sa rozhodnúť, či prejav urobí. Jej vôľa môže byť pod vplyvom pôsobenia fyzického alebo psychického donútenia, ktoré vzbudzujú dôvodný strach.

Prejavovaná vôľa nie je vážna, ak ten, kto ju prejavil, nechcel vyvolať právne následky, ktoré by inak z jeho prejavu nastali.

Prejavovaná vôľa je pod vplyvom omylu, ak vôľa toho, kto prejav robí, vznikala pod vplyvom omylu úmyselne vyvolaného druhým účastníkom. Neplatnosť právneho úkonu môže spôsobiť aj to, že právny úkon nemá požadovanú **zrozumiteľnosť, určitosť** a v niektorých prípadoch aj **formu** (napr. písomnú formu). Ak právny úkon nebol urobený vo forme požadovanej zákonom, **je neplatný**; ak nebol urobený vo forme, ktorá vyplýva z dohody, je neplatný, ak túto neplatnosť niekto napadne.

- **Konanie o spôsobilosti na právne úkony – áno, alebo nie?**

Konanie o spôsobilosti na právne úkony je upravené v Občianskom súdnom poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov. Deklarovaným zmyslom pozbavenia spôsobilosti na právne úkony je ochrana osôb s mentálnym postihnutím i ochrana ich majetkových práv.

Je to však nepochybne vážny zásah do ich osobnej slobody, do jej rozhodovacích schopností a možnosti byť reálnou súčasťou svojho života.

- **Kedy možno spôsobilosť na právne úkony znížiť alebo ju vylúčiť?**

Ustanovenie § 10 Občianskeho zákonníka upravuje, že ak fyzická osoba **pre duševnú poruchu** (duševnú chorobu, mentálne postihnutie) **nie je vôbec schopná robiť právne úkony, súd ju pozbaví spôsobilosti na právne úkony**.

Ak fyzická osoba **pre duševnú poruchu** (duševnú chorobu, mentálne postihnutie) **je schopná robiť len niektoré právne úkony, súd obmedzí jej spôsobilosť na právne úkony a rozsah obmedzenia určí v rozhodnutí**.

Posudzovanie schopnosti osoby robiť právne záväzné úkony, resp. robiť len určité druhy právnych úkonov jednoduchšej povahy, môže vykonať iba súd v rámci súdneho konania o spôsobilosti na právne úkony.

- **Súdne konanie:**

Konanie môže začať na návrh alebo z podnetu súdu, ak sa dozvie o skutočnosti, ktorá môže súdu avizovať, že takéto konanie by mal začať (*napr. z informácie o účastníkovi konania v inom súdnom konaní*). Návrh na začatie konania o spôsobilosti na právne úkony (pozbavenie, obmedzenie alebo vrátenie spôsobilosti na právne úkony) môže podať aj zdravotnícke zariadenie, ktoré je v takom prípade účastníkom konania. Na konanie je príslušný okresný súd, v ktorého obvode má občan bydlisko, a ak nemá bydlisko, súd, v ktorého obvode sa zdržuje. Súd nie je viazaný návrhom, môže rozhodnúť aj inak, ako je podaný návrh, nad rámec návrhu (*napr. účastník žiada obmedziť spôsobilosť a súd rozhodne o úplnom pozbavení spôsobilosti na právne úkony*).

Súdne pojednávania vo veci rozhodovania o spôsobilosti na právne úkony (obmedzenie alebo pozbavenie) necharakterizuje v porovnaní so storočnou právnou úpravou žiadny progres. A to napriek tomu, že v uvedenej oblasti je vydaných niekoľko rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP)

– predovšetkým v oblasti, že pozbavenie spôsobilosti na právne úkony je reliktom starého režimu a je zásahom do oblasti ľudských práv. Ten, o koho spôsobilosti na právne úkony sa rozhoduje, má byť riadne vypočutý a oboznámený s návrhom a má mu byť daná možnosť, aby sa k návrhu vyjadril, rovnako sa má vyjadriť aj k osobe opatrovníka, ktorým by mala byť blízka osoba.

- **Je jednoznačne isté, že je potrebné rozhodnúť o pozbavení alebo obmedzení spôsobilosti na právne úkony?**

Pozbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je zásahom do integrity osobnosti do jej nedotknuteľnosti. Nedotknuteľnosť osoby je zaručená v čl. 7 Listiny základných práv a slobôd. Obmedzenie spôsobilosti alebo pozbavenie spôsobilosti sa vykoná tak, že súd by mal konať v takom rozsahu, aby došlo do zásahu ústavného práva človeka v čo najmenšej miere. Preto do konania súd ustanovuje znalca, ktorý vypracuje znalecký posudok a súd ho vždy musí vypočuť. Znalecký posudok nie je jediným dôkazným prostriedkom v tomto konaní. Môže vypočuť príbuzných, lekára alebo iné osoby, ktoré sa vedia k tomu vyjadriť,

ALE

v priebehu súdneho konania dochádza k tomu, že súd nevypočuje ako účastníka konania toho, o spôsobilosti ktorého sa koná, či nedoručuje rozsudok účastníkovi konania. Platná právna úprava neobsahuje ustanovenie, na základe ktorého by dochádzalo k pravidelnému prieskumu nevyhnutnosti trvania obmedzenia alebo pozbavenia spôsobilosti na právne úkony a jeho zmeny.

- **Je človek chránený pred neodôvodneným návrhom?**

Ak nepodal návrh na začatie konania štátny orgán alebo zdravotnícke zariadenie, nemožno vylúčiť, že by mohlo byť začaté konanie aj v celkom neodôvodnenom prípade. Pritom nejde

len o rozhodnutie o pozbavení alebo obmedzení spôsobilosti na právne úkony (a určenie rozsahu tohto obmedzenia). Už samotné konanie by mohlo nepriaznivo ovplyvniť postavenie dotknutého človeka. Preto je na mieste náležitá ochrana ľudí pred neodôvodneným zásahom do ich osobnej slobody, prípadným podávaním neodôvodnených alebo dokonca šikanózných návrhov. Preto môže súd uložiť navrhovateľovi, ak to nie je zdravotnícke zariadenie alebo štátny orgán, aby do primeranej lehoty predložil lekárske vysvedčenie o duševnom stave občana, o ktorého spôsobilosti sa koná; ak sa v tejto lehote nepredložilo lekárske vysvedčenie, **súd zastaví konanie**. Vždy je však vecou súdu, aby zvážil okolnosti prípadu, či má byť uložená povinnosť predloženia lekárskeho vyšetrenia, alebo nie. Súd nebude požadovať lekárske vysvedčenie tam, kde by sa zdala podľa okolností prípadu takáto požiadavka zbytočná, alebo keď by iné okolnosti nasvedčovali, že je vo všeobecnom záujme, aby konanie bolo vykonané (kde by napr. mohlo dôjsť k ohrozeniu života alebo zdravia iných osôb). Voči uzneseniu súdu o uložení povinnosti predložiť lekárske vysvedčenie nie je odvolanie prípustné, je právne záväzné jeho doručením.

- Ako je chránený v konaní človek, o ktorého spôsobilosti sa koná?

Tomu, o ktorého spôsobilosť na právne úkony ide, ustanoví predseda senátu **opatrovníka pre konanie**. Tento opatrovník je ustanovený len pre toto jediné konanie a nazývame ho **kolízny opatrovník**. Obvykle je ním pracovník okresného súdu alebo okresného úradu.

Pri výbere osôb pre ustanovenie opatrovníka pri konaní o spôsobilosti na právne úkony niektorí poukazujú na nevýhodu, ak sa za opatrovníkov ustanovujú pracovníci súdu, najmä súdni tajomníci a justiční čakatelia. Na druhej strane však treba poukázať na to, že je možno ešte nevhodnejšie za takýchto opatrovníkov ustanoviť blízkych príbuzných, ktorí dali podnet na začatie konania. Hrozí tu nebezpečenstvo kolízie záujmov medzi takýmito príbuznými a občanom, o ktorého spôsobilosti

sa koná. Môže totiž dôjsť k ovplyvneniu priebehu konania a ohrozeniu jeho nestrannosti. V niektorých prípadoch nemožno vylúčiť ani určitý osobný záujem príbuzných na rozhodnutí.

Voči uzneseniu o ustanovení kolízneho opatrovníka môže ten, o koho spôsobilosti sa bude konať, podať odvolanie toto uznesenie mu musí byť doručené. Ak súd nedoručí uznesenie o ustanovení kolízneho opatrovníka, došlo k procesným chybám v postupe súdu a je daný dôvod na podanie odvolania. Ak kolízny opatrovník nevykonáva úkony v prospech človeka s mentálnym postihnutím, ktorého zastupuje v konaní alebo ak je nečinný, môže podať ten, o koho spôsobilosti sa rozhoduje, návrh na ustanovenie nového opatrovníka.

- Môže mať občan, o ktorého spôsobilosti sa koná, svojho právneho zástupcu?

Ustanovenie kolízneho opatrovníka v konaní o spôsobilosti na právne úkony nebráni občanovi, o ktorého spôsobilosti sa koná, zvoliť si zástupcu na úkony, ktoré v konaní môže urobiť sám – právneho zástupcu na základe plnej moci.

Je kolízny opatrovník totožný s opatrovníkom človeka, ktorého spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená alebo jej bol pozbavený?

V konaní o pozbavení alebo obmedzení spôsobilosti na právne úkony sa rozhoduje súčasne o ustanovení opatrovníka, ktorý bude konať za osobu bez spôsobilosti alebo s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony.

JUDr. Zuzana Stavrovská

Ako sme pripravovali a slávili Vianoce za môjho detstva

Prvá vec, ktorú bolo treba okrem upratovania urobiť, bola kúpa stromčeka. To nebola vôbec jednoduchá záležitosť! Vybrali sme sa celá rodina do Medickej záhrady, kde boli stromčeky pekne rozostavané v stojanoch pod korunami veľkých pagaštanov a osvetlené tak, aby ich bolo dobre vidieť. V našej rodine bolo nevyhnutné, aby stromček bol strieborná jedlička a aby bola vysoká, rovná a pravidelná, aby mala rovnú korunku so štyrmi výhonmi a peň tak akurát do podstavca, ktorým býval jednoduchý drevený kríž. Pre stromček sa chodilo tesne pred Vianocami, aby vydržal pekný čerstvý. A predstavte si, nemali sme balkón, tak sme ho postavili na dvore do vedra s vodou a nikoho ani nenapadlo, že by ho snáď niekto mohol ukradnúť!

Doma sme kúrili drevom vo vysokých stavaných kachliach, ktoré mali tzv. americké dvierka. Prečo americké, to neviem, ale vo dvierkach bolo niekoľko oválnych otvorov „zasklených“ sludou, cez ktoré sa dalo krásne pozeráť na horiace polená. Kachle boli postavené tak, aby vyhrievali aj susednú izbu. Boli tesne pri susediacej stene, v ktorej bol obdĺžnikový prieduch s nastaviteľnými lištami (asi ako žalúzie), ktorými sa dalo regulovať množstvo tepla do druhej miestnosti. Tam stálo pri stene kreslo, v ktorom sa krásne čítalo. A že bolo čo čítať! Na Vianoce to u nás bolo ako v kníhkupectve – od najmenšieho po najväčšieho každý dostal kopu kníh. V jednej stene kachiel bol malý otvor, kde ste si mohli položiť nápoj, aby vydržal dlho teplý. Na Vianoce tam mamička dávala sukovité kusy polien, ktoré sa zohriali a krásne voňali.

Na Štedrý deň sme museli ostro sledovať okolité obloky, aby sme videli, kde sa už rozsvietilo a aby sme mohli rozsvietiť aj my. Bolo nemysliteľné rozsvietiť skôr ako inde, to by nám utieklo šťastie! Od rána sa kúrilo v kúpeľni, aby bol dostatok teplej vody pre všetkých, veď nás bolo sedem! Kým

mamička pripravovala jedáleň a večeru, otec mal za úlohu ozdobiť stromček. Pravda, my deti sme boli presvedčené, že to robí Ježiško a v nestrážených chvíľach sme sa pokúšali vyšpehovať ho, ale mamička mala oči všade a odohнала nás. U nás sa používali elektrické sviečky, ktoré boli ešte predvojnové, takže vďaka dobrej kvalite vydržali veľmi dlho. Ale nič netrvá nekonečne, ani predvojnové sviečky, a tak prišiel čas, keď sa začínali kaziť. Náš ocinko sa nenamáhal opraviť ich vopred, a tak pri ich inštalácii zažíval mnohé stresové situácie. Spočiatku ich ešte ako-tak zvládal, ale rokmi starol spolu so sviečkami (nebolo mysliteľné kúpiť nové, povážte, predvojnová kvalita, také už nevyrábajú) a svoje pohnutie mysle dával najavo čoraz hlasnejšími a čoraz neslušnejšími nadávkami, takže my deti sme len žasli, aký to má Ježiško príšerný slovník.

Nakoniec sa sviečky poddali, tatičko sa dostal do vane, jedlá na stôl, dary pod stromček a slávnostne sme zasadli k štedrej večeri. Bývali to najkrajšie chvíle v mojom živote a aj keď časom u nás dostatok vystriedala bieda, lebo otec sedel šesť rokov v Jáchymove za protištátne reči, vianočná atmosféra nikdy nechýbala. Aj sviečky sme zakúpili nové.

Elena Kopalová

vianoce

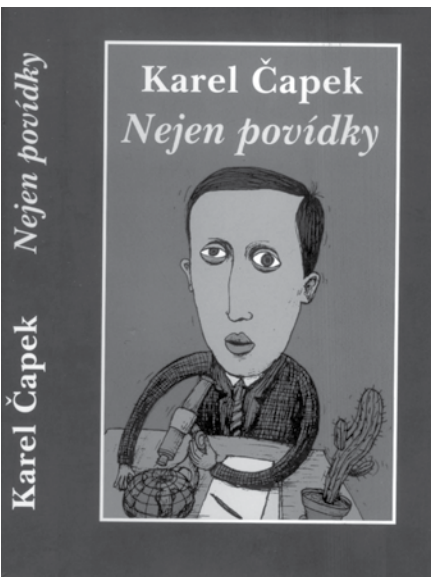
EVA BORUŠOVIČOVÁ: UROBÍME VŠETKO, ČO SA DÁ

Vydavateľstvo Slovart, 2009

Zaujala ma názvom. *Urobiť všetko, čo sa dá*, je motto, s ktorým sa rada stotožním. Paradoxne sa mi dostala do rúk v čase, keď som prestávala veriť, že príbehy môžu mať aj dobré konce. Napriek tomu, že človek urobil všetko, čo sa dalo...

Knihu som kúpila, ale otvorila som ju až o rok neskôr. Počas dlhej cesty vlakom bola výborným spoločníkom. Uchvátila ma autorkina schopnosť reagovať na hoc i drobné podnety a situácie zo života, z ktorých skladá mozaiku našej spoločnosti. Vtipné, smutné, láskavé aj karhavé, s otáznikom na konci. Príbehy sú rôzne, ale jedno majú spoločné – prinútiť vás zamyslieť sa. Kniha je ako stvorená pre meditatívnu vianočnú a koncoročnú náladu. Ale nezaškodí ani vo všedné dni.

Mirka Vávrová

KAREL ČAPEK: NEJEN POVÍDKY

Vydalo Nakladatelství Pavel Ševčík – Veduta v roku 2012, 235 strán

Karel Čapek je môj obľúbený spisovateľ, a tak vždy siahnem po každom novom vydaní spojenom s jeho menom, ktoré zbadám v kníhkupectve. Malý výber z jeho poviedok, obrázkov z ciest, fejtónov a apokryfov mi nie je neznámy, všetky už poznám z iných vydaní, ale táto malá knižka má niečo navyše – a to sú ilustrácie spontánneho neškoleného výtvarníka Petra Váleka. S veľkým pochopením pre Čapkov pohľad na svet doplnil knihu kresbami a zdôraznil niektoré Čapkove citáty. Zviditeľňujú na prvý pohľad to, čo je na Čapkových krátkych textoch najcennejšie – láskavý humor, schopnosť jednoducho pomenovať aj tie najzložitejšie javy sveta ľudí, vystihnúť ich pointu a múdrosť, objavovať krásu a pôvab aj v tých najobyčajnejších veciach... Ilustrácie a texty „hovorí“ spoločnou rečou. Naozaj veľká ústretovosť voči čitateľovi – tomu, ktorý rád číta, ale aj voči tomu, komu stačí pozeráť si obrázky!

Našla som tu aj jeden citát, ktorý sa skvelo hodí pre toto vianočné obdobie, naplnené hromadením pôžitkov, zväčša materiálnych, ktoré si chceme cez sviatky dopriať intenzívnejšie než inokedy. „**Najkrajšie na svete nie sú veci, ale okamihy,**“ napísal Karel Čapek. Zväčša si túto pravdu uvedomujeme, žiadny objav to nie je, ale nezaškodí si to pripomenúť...

Zaujímavý je aj dôvod, prečo knižka **Nejen povídky** vyšla – vydali ju pri príležitosti festivalu **Mesto číta knihu** v českom Šumperku. Každý rok v novembri sa v tomto meste spoločne čítajú knihy – na rôznych miestach, stretávajú sa osobnosti, umelci, priatelia, znie hudba, vystavuje sa umenie, premietajú sa filmy... a symbolom festivalu je každý rok novo vydaná kniha.

Adriena Pekárová

PAVEL HIRAX BARIČÁK: ŠLABIKÁR ŠŤASTIA (Návrat k sebe)

Vydal HladoHlas v roku 2012, 324 strán

Hiraxa som najskôr spoznala ako hudobníka v metalovej komunite. Ako knihomoľa ma potešilo, že začal písať. Najskôr drsné súčasné romány, potom prekvapil básňami. Najviac som sa potešila jeho pozitívnym cestopisom a teraz napísal knihu *Šlabikár šťastia*. Je to akýsi návod na život, písaný jednoducho, začiatočnícky, ako šlabikár. Hirax sám žije veľmi pozitívne a ľudia si od neho pýtajú rady. Keďže sa stal otcom malej dcérky, všetok čas chce venovať rodine. A tak sa svoje múdrosti rozhodol napísať. A ja som tomu nesmierne rada. *Šlabikár šťastia* je totiž ucelená príručka, ktorú viem odporučiť svojim známym. Myslím si, že je vhodná aj pre tých, ktorí o pozitívnom spôsobe života ešte pochybujú, aj pre tých, ktorí už takto žijú. Sama som si niektoré veci vyskúšala – a ony fungujú! Hneď na obálke je v kocke uvedené, o čom kniha hovorí: Princípy sebaaprijatia, odpustenia, zrkadlenia, príťažlivosti a rezonancie, pozitívneho myslenia, „pustenia“ rodičov, pochopenia choroby, vzťahov i rozchodov, rozpustenia bolesti, vyriešenia „problému“, zanechania boja, počúvania srdca, vnímania symbolov života, oslobodenia sa od bôľov iných, dôležitosti nepretvarovania sa, škodlivosti sľubovania, prijatia cudzej i vlastnej smrti, energie tvorenia, rebélie, meditácie, dôležitosti ďakovania, chválenia, nezosmiešňovania, neposudzovania a v neposlednom rade k úcte k milovanej zemi. *Šlabikár šťastia* je kniha, ku ktorej sa budete chcieť vracieť niekoľkokrát počas svojho života. Môžete si s ňou vyskúšať aj postup, že si ju „náhodne“ otvoríte na strane, na ktorej nájdete odpoveď na svoje otázky či pochybnosti. A keď dostanete chuť na cestopis a učenie sa od iných kultúr, siahnite po Hiraxovej Vysokej škole neočakávania (Etiópia) a Úcte k prírode a úsmeve ako zmysle života (Panama a Kostarika).

Martina Jarolíňová

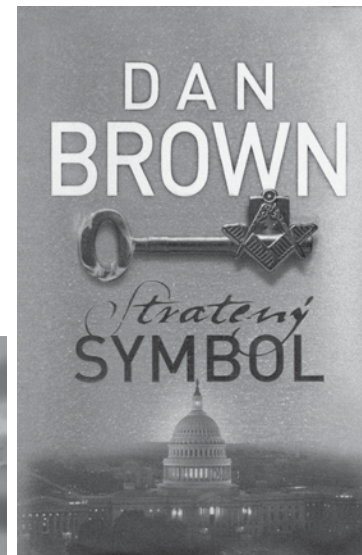
DAN BROWN: STRATENÝ SYMBOL

Vydavateľstvo Slovart 2010

„V románe nič nie je také, ako sa na prvý pohľad zdá. Príbeh tejto knihy sa odohráva v časovom rámci 12 hodín a od prvej strany Danovi čitateľa pocítia hrôzu pritom, ako budú sledovať suverénneho Roberta Langdona pri jeho novom objave v nečakanom, novom prostredí. Stratený symbol je plný prekvapení“. Zdroj: <http://www.martinus.sk/>

Dan Brown je autor, ktorého som si vybrala pre jeho schopnosť vtiahnuť ma do deja a prežívať ho spolu s hlavným hrdinom. Kniha je písaná veľmi pútavo, pri jej čítaní som pozabudla na okolitý svet a netrpezlivo otáčala stránku za stránkou. Pre každého milovníka konšpiračných teórií a záhad je toto dielo ako stvorené. Aj počas vianočných sviatkov treba precvičovať myseľ a táto kniha otvára cestu do fantázie.

Jana Zámečníková

Pes – špecialista a dobrovoľná práca

S klientmi z Domova sociálnych služieb *Straník Žilina* sme sa ako dobrovoľníci z občianskeho združenia *K-7 Psovodi – záchranári* zoznámili na jeseň roku 2010 vďaka pani Mgr. Jarke Ondráškovej, vedúcej oddelenia mužov. Bola to práve ona, ktorá osudovo pozmenila cestu viacerých z nás. Dovtedy sme v K-7 len v duchu koketovali s myšlienkou canisterapie. Dnes, skoro po dvoch rokoch, sme spolu s odborným vedením DSS, ergoterapeutmi a ošetrovateľmi zohraný tím. Vieme definovať potreby, ciele a metodiky canisterapie, ktorú jednotliví klienti potrebujú.

Aj naše tímy K-7, canisterapeuti a ich špeciálni psi, za tie mesiace odborne dozreli. Vzdelávame sa, cvičíme a trénujeme naše psy. V našom občianskom združení K-7 vznikla samostatná sekcia canisterapie, kde veľmi zodpovedne už od šteniatok vychováваме našich „psov – špecialistov“. Ak si však niekto myslí, že canisterapia je o psoch, veľmi sa mylí. Canisterapia je dobrovoľná práca ľudí pre ľudí. Je to tímová práca, kde každý nezištne dáva, ale ešte viac dostáva. Chceme vám porozprávať dva príbehy. Sú o ľuďoch, ktorých život je spojený s DSSaSZ Straník, a tento život vôbec nemajú jednoduchý. No napriek tomu ho žijú naplno. Aj vďaka našim psom z K-7, aj vďaka mojej Ajde.

PRÍBEH PRVÝ – LUKÁŠ A AJDA

Lukáško je dvadsaťdvaročný klient, ktorý trpí ťažkým kombinovaným telesným a mentálnym postihnutím. Keď sme sa spoznali, bol imobilný, skoro nerozprával, nedokázal sa sám najesť a bol plne odkázaný na pomoc iných. Lukáško si už pri prvej zoznamovacej terapii vybral za svojho psíka Ajdu. A ona si vybrala jeho. Vzniklo medzi nimi neskutočné puto. Ajdu, šedú ovčiacu, dokáže Lukáško dlhé minúty bez slova pozorovať – ako dýcha, ako oblizuje syrokrém, ako kňučí, keď si pýta piškótku. Sú terapie, keď za celý čas Lukáško nepovie ani slovo. Keď však odchádzame, počujeme, ako kričí vo svojej izbe: „Havo, havo, havo!“ Lukáško nás vníma, teší sa z každej našej návštevy a pochtivo s Ajdou cvičí.

Cieľ, ktorý sme si určili pri jeho terapii, bola motivácia Lukáška k rehabilitácii prostredníctvom aktivít s Ajdou. Chceme zlepšiť jeho fyzickú kondíciu, koordináciu pohybu, zlepšiť hrubú motoriku a trénovať samostatnosť pri rutinných činnostiach.

Lukáško má rád tréning chôdze s Ajdou, s podporou odborného personálu. Vodiť Ajdu na vôdzke, oddychuje s ňou na lavičke, dokáže obísť prekážku. Urazil už obrovskú cestu. Z chlapca, ktorého museli dvíhať z invalidného vozíka, je dnes mladý muž, ktorý sa dokáže sám postaviť, sám si sadnúť. Bol pre nás sviatok, keď sa Lukáš sám začal presúvať štvornožky po zemi za Ajdou. Bol to sviatok, keď sám, bez opory, prešiel tri kroky ku škatuľke s odmenami pre psíka a vybral sám piškótku pre Ajdu. Dokáže krásne prečesávať Ajdinu srst' a zapájať obe horné končatiny. Dokáže prstami zapnúť obojok, cvaknúť vôdzku. Sme už tak ďaleko, že Lukáš určuje, čo ide s Ajdou robiť! Sám si vyberie pomôcku, sám očami privolá psíka. Tito dvaja majú svoje vlastné rituály. Ajda miluje, keď môže vyberať tenisové loptičky z boxu, poriadkumilovný Lukáš jej zase lopty berie z papuľky a vracia do škatule. Lukáško zlepšuje aj svoje rozumové schopnosti a rád vymýšľa pre Ajdu ťažšie a ťažšie úlohy. Na poslednej terapii jej schovával piškótku do vrečka na svojej košeli. Nechal Ajdu vyskočiť labkami na svoje kolená a usmieval sa, keď sa trápila s piškótou. Cítil jej dych a vlhký psí ňufák na svojom líci a jej chlpy mal určite po celom tele. Zopakoval to hádam desaťkrát. Keď nemôžeme na terapiu prísť s Ajdou, Lukáško dokáže spolupracovať aj s inými psíkmi. Polohoval s retrieverom Maxom a Jankou, cvičil s yorkshierkou Mini a Stankou. Terapeutické psy K-7 sa stali súčasťou jeho života. Lukáško je naše slniečko. Ajda cíti, že Lukáš je iný, ale ako správny pes to nedáva najavo.

PRÍBEH DRUHÝ – ĽUBOŠ A AJDA

Ľuboš je klient oddelenia už niekoľko rokov. Je veľmi spoločenský, aktívny, rád sa zapája do všetkých aktivít, rád pomáha. Má svoje „usmiate dni“ a dni, keď je jeho nálada ponurejšia. Ľuboška sme zaradili do programu individuálnej canisterapie s cieľom aktivizovať ho, poskytnúť mu radosť a pôžitok zo stretnutí so psami a zlepšovať trvale jeho fyzickú kondíciu.

Počas prvých terapií sme narazili na „problém zaslintaných rúk“. Ľuboš si potrpí na čisté ruky a psie sliny, to nebolo nič pre neho! Ale Ajda si ho po pár hodinách získala – svojou mohutnosťou a veľkosťou. Našli sme v tíme spôsob, ktorý Ľuboškovi vyhovoval. Ide o telocvik s Ajdou – prekračovanie, podliezanie, dvíhanie a nosenie psíka, preteky v plátennom tuneli, hra s loptičkami. A Ľuboš si Ajdu zamiloval. Na nej vie ostatným ukázať, aký je silný a obratný. Najmilším cvikom sú skoky Ajdy cez ležiaceho alebo kľachiaceho Ľuboša. Ľuboško má rád, keď na jeho povel Ajda reaguje s presnosťou nemeckého ovčiaka. Rád ju krmi a dá sa od nej pusinkovať po celej tvári. Ich kamarátstvo je také veľké, že Ľuboš už niekoľkokrát odmietal ísť domov na dovolenku, pretože sa bál, že zmešká terapiu s Ajdou. Pomôže iba telefonát, v ktorom mu osobne vysvetlím, že Ajda má tiež prázdniny a v domove sa určite neukáže.

V lete sme zorganizovali prekvapenie pre jeho rodinu – mamu, otca a brata. Ľuboš im ukázal, čo všetko s Ajduškou dokáže. Boli sme na jeho výkon hrdí. Keď niesol veľkú Ajdu na rukách rovno k mamine, dával jej pusy priamo na ňufák, videla som v jej očiach obrovský rešpekt. Podal psíka bratovi do náruče a povedal: „Nebojte sa, to je Ajduška, ona vám neublíži. Ja ju mám veľmi rád!“

ZÁVER

Takýchto a aj krajších príbehov je za stenami Domova sociálnych služieb a špeciálneho zariadenia Straník v Žiline určite viac. Máme to šťastie, že sme spoznali manažment, ktorý nám, dobrovoľníkom z K-7, dal šancu realizovať dobrú vec. Spolu dokážeme terapie so špeciálnymi psami stále vylepšovať v prospech kvality života klientov.

Naše psy nás stále ženú vpred. Uvedomujeme si, že ich poslanie je definované dĺžkou ich aktívneho psieho života a schopnosťou pracovať a rozdávať energiu. A tiež si uvedomujeme, že DSSaSZ Straník je len jedno z mnohých zariadení, ktoré takúto dobrovoľnícku službu, avšak s profesionálnym prístupom, potrebuje. Uvedomujeme si, že sú stovky klientov, ktorí by si zaslúžili podobné terapie.

Aj preto si vážime prácu všetkých dobrovoľníkov na Slovensku, ktorí venujú svoj čas, úsmev a pozitívnu energiu práve týmto ľuďom.

K-7 Psovodi – záchranári SR je občianske združenie psovodov, záchranárov, canisterapeutov, ktoré vzniklo v Žiline v roku 2006. Je prioritne zamerané na pomoc v krízových situáciách na Slovensku a v zahraničí, všade tam, kde sa vyžaduje činnosť špeciálne cvičených psov. Od roku 2010 sa profiluje aj v oblasti canisterapie, predovšetkým v oblasti aktivít s psom (typ AAA) a edukácie detí so psom (typ AAE). K decembru 2012 má 40 aktívnych členov na celom Slovensku. Viac o nás a našich špeciálnych psíkoch nájdete aj na www.vyckvikpsa.sk, www.facebook.com/k7.psovodi.

Ing. Ľubica Bátoriová, člen predstavenstva K-7 Psovodi – záchranári, kreditovaný canisterapeut a psovod – záchranár K-7

Aida von Palencik, nemecká ovčička, 6 rokov, cvičená ako pes záchranár a pes na AAA a AAE

Fotky z terapií sú zverejnené so súhlasom zákonných zástupcov klientov.

Život s postihnutím v Afrike

Na stránkach časopisu Informácie píšeme o tom, ako sa žije ľuďom s postihnutím na Slovensku a aj v okolitých krajinách. Ale zamysleli ste sa niekedy nad tým, aký je život s postihnutím v ďalekej Afrike? Na festivale dokumentárnych filmov *Jeden svet 2012* (organizuje ho OZ Človek v ohrození) som mala možnosť vidieť film francúzskeho režiséra Matthieu Brona *Telo a duša*. Tri roky sledoval a nakrúcal ľudí s telesným postihnutím žijúcich v Mapute, hlavnom meste Mozambiku. Mozambik je jedna z najchudobnejších krajín sveta a ľudia sa tu pri nízkej zdravotnej starostlivosti dožívajú priemerne len 42 rokov. O to horší je život ľudí s postihnutím. Vo vidieckych oblastiach Afriky to majú obzvlášť ťažké aj kvôli predsudkom a tradičným poverám, ktoré sa prinajmenšom zdĺhavo odstraňujú zo spoločnosti. Mozambik však tento rok podpísal Dohovor OSN o právach ľudí s postihnutím, čo znamená, že vláda sa zaviazala zabezpečiť ľuďom s postihnutím prístup ku všetkým oblastiam spoločnosti. V prvom rade to potrebuje zmenu v myslení ľudí. Obyčajná cesta MHD, ktorá je zložitá aj tu na Slovensku, je v Mapute sťažená nielen fyzickými prekážkami, ale aj nevôľou cestujúcich alebo diskrimináciou zo strany prepravcu. Dvaja z protagonistov z Maputa sa v rámci turné po Európe zastavili aj v Bratislave. Pôsobili veľmi pozitívne, sympaticky a boli vďační za film, za skúsenosti a zmeny, ktoré priniesol do ich života. Ľudia zo susedstva sa začali na nich pozeráť s väčším rešpektom, dokonca obdivom. Všetci vystupujúci mali výrazné telesné postihnutie a napriek nemu pracovali, podnikali, vzdelávali sa, ženy rodili deti, starali sa o všetko sami, snívali a plánovali a vo voľnom čase spolu tancovali moderný tanec v súbore. Z filmu a rozprávania hostí som nadobudla pocit, že aj keď v Európe majú ľudia s postihnutím viac príležitostí ako v Afrike, ľudia v Afrike sú veľmi akční, odhodlaní a sebavedomí. Zrejme to im pomáha zmeniť pohľad väčšiny spoločnosti, bojovať s predsudkami a žiť svoj život naplno. Verím tomu, že by sme sa v tomto mali od nich čo učiť. Africkú skúsenosť som zažila aj na vlastnej koži. Začiatkom tohto roka som navštívila západoafrickú

krajinu Ghana. V hlavnom meste severoghanského regiónu Tamale prevádzkujeme detský domov pre deti, ktoré stratili rodičov alebo sa nechceli o ne starať. Sirotky stoja na okraji spoločnosti, no naša organizácia CINORG im dopomáha k vzdelaniu a tým k perspektívnejšiemu životu. Bez detského domova by deti žili na ulici, kde by im hrozila kriminalita, prostitúcia, drogy, predčasné a nechcené tehotenstvá a ostali by bez vzdelania a bez budúcnosti. Horšie sú na tom deti s rôznym postihnutím a dokonca aj albíni. V minulosti ľudia verili, že takíto ľudia sú spojení so zlom, diablom a snažili sa ich buď vyhnáť z dediny, alebo rovno zabiť. Samozrejme, že od týchto tendencií sa už upustilo, ale predsudky voči ľuďom s postihnutím ešte v spoločnosti zostávajú. V posledných rokoch sa v Európe snažíme o zmenu terminológie, v Afrike aj vzdelaní ľudia pracujúci s ľuďmi používajú ďalej slovo „retardovaný“. Majú malé skúsenosti s prácou s ľuďmi s postihnutím a nevedia, ako k nim pristupovať, ako ich vzdelávať a efektívne im pomôcť rozvíjať sa. Riaditeľ našej organizácie CINORG je zároveň učiteľom a pozná veľa ľudí s postihnutím, takže počas svojej návštevy som mohla stretnúť človeka pohybujúceho sa na ručnom bicykli alebo nepočujúceho študenta, ktorý nosil tričku s prstovou abecedou. Ľudia, ktorí nepoznali posunkovú reč, tak mohli ľahko ukázať napríklad svoje meno. Ghana tiež podpísala Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, no má pred sebou ešte dlhú cestu. Napríklad o bezbariérovosti sa nedá ešte hovoriť, ale ľudia sú stále častejšie ochotní pomôcť človeku s postihnutím žiť tak, ako bežná populácia. Asi bude ešte dlho trvať, kým sa ľudia s rôznym postihnutím plne začlenia do spoločnosti nielen u nás, ale na celom svete. Ako povedala protagonistka filmu *Telo a duša*, necíti sa byť iná, je rovnaká ľudská bytosť so svojou dôstojnosťou ako ktokoľvek iný. Jej inakosť jej pripomínajú len ostatní ľudia. Ale keďže sa snaží byť sympatická a robiť všetko tak ako ostatní, ľudia jej v tom pomáhajú.

Mgr. Martina Jarolínová

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR zo srdca ďakuje všetkým dobrým ľuďom, vďaka ktorým sme aj v roku 2012 mohli zorganizovať množstvo krásnych aktivít. Za spoluprácu ďakujeme našim členským organizáciám, štátnym orgánom a inštitúciám, samosprávnym orgánom, domovom sociálnych služieb, špeciálnym základným školám, odborným poradniám. Ďakujeme právnickým osobám, ktoré materiálne a finančne prispeli na realizáciu aktivít, ďakujeme médiám za propagáciu. Ďakujeme mnohým jednotlivcom, ktorí sa svojou angažovanosťou zaslúžili o zlepšenia života ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín. Boli to rôzni odborníci, experti, poslanci, dobrovoľníci, zamestnanci, brigádni, členovia redakčných rád i miestnych združení. Ďakujeme aj všetkým priaznivcom, ktorí nám v roku 2012 venovali 2 % zo svojich daní. **Ďakujeme!**

DONORI A PARTNERI: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo vnútra SR, Úrad vlády SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Bratislavský samosprávny kraj, Magistrát hlavného mesta SR Bratislava, Mestská časť Bratislava – Staré mesto, Mestská časť Bratislava – Dúbravka, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Nitriansky samosprávny kraj, Nadácia VÚB, Nadácia otvorenej spoločnosti, Nadácia Dalkia, Západoslovenská energetika a.s., Nadácia ERSTE, Nadácia Tatra banky, Medzinárodný Višegrádsky Fond, Nadácia pre deti Slovenska, Fond Hodina deťom, Komunitná nadácia Bratislava, Fond Táne Rosovej, Fond GSK, CITI, Program Švajčiarsko-slovenskej spolupráce (Nadácia Ekopolis, Nadácia Socia, Karpatská nadácia), Centrum pre filantropiu, 4People, n.o., Inclusion Europe, Inclusion International, Mental Disability Advocacy Center (MDAC), Liga ľudských práv Brno, SPMP ČR, EASPD, Lebenshilfe Nemecko, Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR, Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Slovenská humanitná rada, Hnutie špeciálnych olympiád, Spoločnosť Downovho syndrómu, Agentúra podporovaného zamestnávania Bratislava, Tanečný klub Danube, Združenie Občan, demokracia a zodpovednosť, Združenie Up Down, platforma Sociofórum, Liga za duševné zdravie, Otvorme dvere, otvorme srdcia, Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov, Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím

MÉDIÁ: Rádio Expres, Istropolitana Ogilvy, Rozhlas a televízia Slovenska, Big-media, Leon Productions, Pravda, Zdravie.sk, Zoznam.sk, Bright, Topky.sk, Oze-ne.sk, SITA, TASR, TV JOJ, TV Markíza, Sme.sk, Pravda.sk, Rádio Viva, TVNoviny.sk, Noviny.sk, Petržalské noviny, Changenet.sk, TA3, Portál ľudialudom.sk, Dakujeme.sk,

FIRMY: McDonalds, Koh-i-noor, Kolst, Campana Batucada, Cobra Sound – Martin Čema, UMO, s.r.o., Marketing and Business Group, s.r.o., Penzión RAMI Oš-čadnica, Awax – Ing. Edo Kruzslík, Le Cheque Dejeuner, s.r.o., Full Service, s.r.o., L.K. Permanent, KŠP, s.r.o., bam.sk s.r.o., Dobrovoľný hasičský zbor Bratislava, Slovanet, T-com, Orange, Slovart – Print s.r.o., KSM kancelárske potreby Nitra, Vinárske združenie Modra, p. Juraj Štiglic, AVON Cosmetic, Zuzana Edita Urbanová, Zuzana Smatanová, Ing. Ján Pantúček – PÁVA výroba kovových výrobkov Senica, Ponitrianske múzeum v Nitre

JEDNOTLIVCI: Alexyová Darina, Augustín Branislav, Aziriová Silvia, Baťová Kristína, Bauerová Barbora, Bednár Juraj, Bernát Marek, Botlášová Szilvia, Brestovanská Zdenka, Bubelínyová Danica, Búcová Laura, Csontosová Mária, Czodor Karol, Červinka Ján, Detvajová Jana, Dočolomanská Soňa, Doka Lubomír, Dra-hovský Richard, Ďuricová Veronika, Dzurillová Lucia, Fabian Dušan, Fiala János, Foltánová Lucia, Gajdošová Eva, Gál Martin, Garajová Jarjabková Patrícia, Gerbel Juraj, Grebeciová Eva, Grmanová Martina, Háberová Lenka, Hacajová Deni-sa, Hampl Ivan, Hlavenková Katarína, Hollá Mária, Holúbková Soňa, Homolová Zuzana, Horanič Marián, Hrnková Lucia, Chmelová Zuzana, Jakúbeková Monika, Janečková Petra, Janotková Lenka, Jarolíňová Martina, Jurkovičová Edita, Kaja-nová Milada, Khunová Daniela, Kimerlingová Viera, Kolláriková Zuzana, Kopalo-vá Elena, Krajčovič Ladislav, Krištofiková Elena, Kubalová Paulína, Kubišová Iva-na, Kuzmová Katarína, Ligasová Lenka, Lovašová Zdenka, Maková Táňa, Male-cová Ivana, Mareková Jana, Matiaško Maroš, Matko Pavol s rodinou, Matulová Daniela, Matulová Henrieta, Megová Stanislava, Minár Michal, Mišáková Petra, Mišo Miroslav, Mižová Mária, Mrvová Žaneta, Nagy Ladislav, Náhlíková Barbo-ra, Nawalanayová Viktória, Németh Boris, Neslušánová Katarína, Nováková Stefi, Ollé Rastislav, Papánková Magda, Pekárová Ada, Petiašová Jana, Petrgálová Bar-bora, Petriková Miriam, Piačková Jana, Podracká Katarína, Posvazanová Jana, Procházka Ján, Procházková Jozefína, Račková Jana, Rachelová Tereza, Reháko-vá Anna, Repiščáková Alena, Sabová Ludmila, Stavrovská Zuzana, Szutjányiová Karolína, Šelestíaková Katarína, Škott Ján, Števková Eva, Takáčová Lucia, Vašič-ková Eva, Vetešková Ivana, Vetešková Martina, Vyberalová Ľubica, Vyskočil Ivan, Weberová Barbora, Záhorcová Viera, Zelená Ágnes, Žňavová Bibiána.

ĎAKUJEME!

OBJEDNÁVKA INFORMÁCIÍ ZPMP NA ROK 2013

Milí čitatelia, aj v roku 2013 si môžete objednať svoj obľúbený časopis **Informácie**, ako aj časopis **To sme my**. **Cena celoročného predplatného je 10 €.** V cene je započítané i poštovné a balné. Ak máte záujem o predplatné časopisu, prosím vyplňte túto objednávku a zašlite nám ju na adresu: Republiková centrála ZPMP v SR, Heydukova 25, 811 08 Bratislava. Ďakujeme!

Závazne si objednávam časopis Informácie ZPMP na rok 2013

Meno, priezvisko:

Adresa (tel. číslo):

Číslo mi posielajte na adresu (iba ak sa líši):

Objednávam si počet výtlačkov (napíšte počet):

Dátum a podpis objednávateľa:

Predplatné 10 € zaplatím:

☐ prevodom na účet

☐ poukážkou typu U na pošte

Číslo účtu: 140534012/0200 VÚB Bratislava-mesto, variabilný symbol 60413

